

קדושת ציון

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ו • דרישת ציון על טהרת הקודש
גליון כ"ה, טבת ה'תשע"ח • מופץ ב-20,000 עותקים בכל ריכוזי היהדות החרדית

דעת תורה

האדמו"ר מזוועהיל

ב

דבר העורך

הרב יהודה אפשטיין

ד

עיונים בדרכי העבודה

הרב אליהו ברים

ו

ספר 'ויאל משה'

הרב חיים והב

ז

'משיח בן יוסף'

הרב חיים פרידמן

יג

ההכרה העולמית בירושלים

הרב יהודה אפשטיין

יד

תולדות העליות לא"י

הרב יעקב גלים

כ

דברים של טעם

הרב יצחק מרגליות

כב

הא הגדול הגיבור והנורא

הרב מנשה בן-יוסף

כו

תגובות ותשובותיהן

הרב נפתלי סופר

כט

כיוון התפילה בכותל

הרב דוד שניידר

לא

בשורה משמחת

לימוד התנ"ך היומי

יב

מאת האדמו"ר מזוועהיל זצוק"ל רבי מרדכי גולדמן, בעל ה'יקרא דמלכא'

אתכם קוממיות, אם חושבים ומחכים שיבוא מי שיאחז אותם בידיהם וימשכו אותם כמו ליוסף מהבור, ישכחו מזה, ובלתי ספק שישארו, ומקומם ירשו אחרים, וכדאי להודיעם מטעותיהם." "למה תעמוד בחוץ ואנכי פניתי הבית, האם טחו עיניכם לראות התגלות הניסים, והרמזים, והפשיטת ידים" שאל במרירות את בני הגולה.

ככל שיתרבו יהודים באר"י - כך יתרבה בה השפע

לא לו ששאלו 'מה נאכל' בארץ ישראל, שאין הקומץ משיביע את הארץ, ענה שארץ ישראל היא כמו אמא שיש לה די אוכל, ככל שירבו ילדיה, "וכפי אשר תתרבה בה אנשיה - תתרבה השפע, ובזמן שלא היתה ברשות בני ישראל, לא נתנה פירותיה, וכהיום מספיק לשלוח לעמים רבים, ונשאר גם בארץ עד אפס מקום לקבלם, והולך הרבה לאיבוד", כותב רבינו בכתביו.

המגורים בא"י - משמשים כ"חזקה" נגד ה"עוררין" על זכותינו באר"י

כדאי לצטט כאן מה שכותב בכתביו דברים שיש להם משמעות חזקה למצב השורר כהיום בארצנו הקדושה "כהיום שרבים מהשונאים סובבים אותנו, יש צורך באופן דחוף שכל בני ישראל יתאספו מארבע כנפות לארצנו, ובזה יתקיים חזקת ארצנו".

כל ישראל צריכים לישא בעול מלחמת ארץ ישראל

"האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה?" טען פעם לבני חו"ל.

מפי בנו הגה"ל ר' דוד גולדמן שליט"א - מתוך "המנשר - תורני", משפטים, כ"ו שבט תשס"ט.

אם כל בני היו עולים - הגאולה היתה נשלמת

אחד הפרקים המרכזיים בחיי רבינו זי"ע, הוא מצות ישוב ארץ ישראל, ענין שכאב ולא נתן לו מנוח, ומן הראוי להעלותו על הכתב לדור אחרון.

רבינו שכאמור לעיל הי' הגורם לעלותו של הסב"ק מרן מוהר"ש זי"ע לארץ, הי' נחוש בדעתו שבזה תלוי קירוב הגאולה, ופעל רבות לשכנע יהודים לעלות ארצה, בטענו שאם היו כל בני עולים לארץ, וכיון שכבר היו בפנים, ובפרט שהיו משתנים לטובה - כבר היה מתפייס הקב"ה מרוגזו, ואפילו לא עשו כולם תשובה, אינו דומה אם כבר נמצאים בפנים.

כשביקר פעם בכותל המערבי בתשעה באב, אמר למקורבו הרה"ח ר' יעקב אייזנבאך זצ"ל, שכשיפתחו שערי בריה"מ, ויהודים יוכלו לעלות ארצה - תתקרב הגאולה.

שערי ארץ ישראל פתוחים - והקב"ה מרבה ברמזים שרצונו שכולם יעלו

רבינו לא הסיח דעתו מזה, וביטא את כאבו זאת בכתב ובע"פ בכל עת מצוא, ובפרט בשנתו האחרונה, וכמו שכותב ביקרא דמלכא" (ויג' תשל"ח) "והנה בושנו בזמננו זה, ששערי ארץ ישראל פתוחים, ויש סימנים ורמזים שאלקים קורא לנער, והנה קמו מסלחה ומשמנה, וסומכים ומחכים על ותוליינו מהרה קוממיות לארצנו, והם מעקמים הכתובים, שכתוב (ויקרא י"ג) ואולך

כשיצא רבינו מבית האדמו"ר מגור, פגש ברבה של קוממיות הגר"ב מנדלזון שבא אף הוא להאדמו"ר מגור, ורבינו סיפר לו על פרטי השיחה, הגר"ב מנדלזון הביע הזדהות מלאה בדעתו של רבינו, ואף מצא לכך סימוכין מספר תהלים שאחרי שכתוב "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו", כתיב "וייראו גויים את שם ה' וכל מלכי הארץ את כבודך", היינו שבזה תלוי התגלות כבוד שמים.

בעליית ישראל לארץ - תלוי התגלות כבוד שמים

רבינו אף ערך ביקור מיוחד לשם זה אצל הרה"ק בעל ה"בית ישראל" מגור זי"ע, אתו עמד רבינו בקשרי ידידות איתניים, רבינו ביקש שיורה לאנשי שלומו שיעלו להשתכן ארצה, ה"בית ישראל" נענה לו בזה, שימריץ אנשי השואלים אותו על כך.

מבצע "שרי המאה" של אגודת "קדושת ציון" ממשיך בעיצומו!

רבים מאד אשר ירצו ליטול חלק במאמץ. שימו לב - מדובר בדבר שאינו מעל ליכולתו של אדם רגיל - להפיץ בעשרה בתי-כנסת אחת לחודש. מי שכמות זו קשה עליו, או שאין כל-כך הרבה בתי כנסת וישיבות באזור מגוריו, יכול לקחת גם סכום קטן יותר, ומי שנדבה רוחו ומקום מגוריו התברך במקומות תפילה רבים - יכול אף לקחת יותר. כל שצריך לעשות הוא ליצור קשר אתנו, ולומר באיזה מקום ובאילו בתי כנסת או ישיבות בכוננתכם לחלק. כמובן, שבישיבות עצמן מוטב שיהיה רכז מתוך בני הישיבה. אלו אשר עד כה היו מקבלים כמויות לחלק ימשיכו לקבל כסדרן.

בשמחה רבה עלינו להודיע, כי גם בחודש האחרון הצטרפו רבים למבצע ונרתמו למאמץ החלוקה, דבר שהקל עלינו עד מאד ואפשר הפצה איכותית יותר. אנו זקוקים עדיין לאנשים נוספים בערים השונות, וביתר שאת - לבחורים בישיבות הקדושות, אשר יפיצו בקרב חבריהם ובאזורים הסמוכים לישיבה.

על-מנת להרשם למבצע ובכל ענייני ההפצה ניתן להתקשר למספר 052-7137627 או לשלוח הודעה בכתובת המייל - hagai3297@gmail.com

בברכה ובתודה,
מחלקת ההפצה,
אגודת "קדושת ציון".

קוראים יקרים! כבר למעלה משנתיים שאגודת "קדושת ציון" עושה כמיטב יכולתה להביא את המסר שכה יקר לכולנו לידיעתו של כלל הציבור. הדבר דורש מאתנו מאמץ רב, ממון רב וסיעתא דשמיא גדולה. כידוע לכל, ישנה גם תופעה בשולי המחנה, של כאלו אשר אין ביכולתם להתמודד ברמה התורנית וההלכתית ועל-כך הם עושים ככל יכולתם להעלים את העלונים מבתי הכנסת והישיבות. תופעה זו מחייבת אותנו לפעול ביתר חכמה במערך ההפצה על-מנת לסכל את מזימתם של אלו. אחר שנסינו שיטות שונות לחלוקה, אשר היו כרוכות בהשקעה רבה, הן פיזית והן ממונית, הגענו למסקנה, ולפיה הדרך הטובה ביותר להפצת העלון היא כאשר אתם - הקוראים הנאמנים והמאמינים בדרכו של העלון - תטלו חלק ממשי בהפצת העלון. כך, כנראה, רצונו של בורא עולם, שמלאכה נכבדה זו תוטל על כלל הציבור ולא על-ידי איש מקצוע זה או אחר. במסגרת זו, בכוונתנו למנות "שרי מאה" - אנשים האחראים על הפצת מאה עלונים בעשרה בתי כנסת בממוצע. כל שר מאה יקבל מידינו את העלונים לביתו, והוא יהיה האחראי להפצתו באזור מגוריו בצורה הטובה והיעילה ביותר לפי הבנתו והכרתו את המקום בו הוא מחלק. אחר שזכינו להכיר את התומכים הרבים ברחבי הארץ, בטוחנו, שיהיו

דבר העורך

הרב יהודה אפשטיין

לעיתים אין בידינו מה לעשות כרגע מלבד עצם העלאת המודעות לבעיה. אולם כאן בנקודה יסודית זו, של לימוד המקרא, הגענו למסקנה, כי ניתן גם ניתן לחולל מהפכה בתחום, אשר תוצאותיה ופארותיה ישתרגו בעזר ה' יתברך למרחקים. על-כן אנו מכריזים בזאת על תכנית לימוד תנ"ך, אשר תלווה על-ידי אגודת "קדושת ציון" החל מראש חודש שבט הבא עלינו לטובה, ובמסגרתה נלמד במשך שנה את כל התנ"ך כולו, כאשר מאמרים נצרכים אודות הספרים השונים יבואו בתוך עלון האגודה, ובעזר ה' על-פי הדישה מהשטח ועל-פי היכולת נשתדל גם לקיים שיעורים לציבור הרחב.

אבן, מטרת לימוד התורה היא להביא לידי מעשה את כל הרעיונות המובעים בתורה שבכתב בצורה המעשית המסורה בתורה שבעל-פה, וכשם שעיקרון זה חל על כל יחיד ויחיד, כך הוא חל ביתר שאת על האומה כולה. במאמר על הצהרת טראמפ של עברכם הנאמן מתבטא עיקרון זה של התיחסות למציאות לאור דברי תורתנו. גם במאמר השני המובא ב"דעת ציון", אודות מצבו של הציבור החרדי בפרשת דרכים זו, עם הסתלקותו של מרן הגרא"ל שטיינמן, ישנו נסיון לקחת את המציאות ולנתח אותה לאור היעוד המתבטא בדברי נביאינו ולאור דברי חז"ל.

אותה הבנה, ולפיה דברי התורה והנביאים יש להם מקום ממשי בחיינו כיום – היא העומדת למבחן במאמרו הנפלא של הרב יצחק מרגליות. הרב מרגליות בכשרונו הנדיר עורך מפגש בין 'חולמי החלומות' ל'אנשים הריאליים' עד למסקנה הברורה.

גם הרב אליהו בריס, בטור שכבר יצא לו מוניטין בפני עצמו בעניין דרכי העבודה, עומד

בחודש טבת נכנסים לשיאו של החורף, הילולות ארוכים מתמיד, ואף סימני הפריחה של טרום האביב עדיין אינם נראים. וכבר הורונו רבותינו, כי "לא איברי סיהרא אלא לגירסא" (פירושין ס"ב). ונראה, כי מלבד החיוב של כל אחד ואחד להגביר חיילים לאוריינת, ללמוד יותר דפים ובאיכות מוגברת, כך גם הכלל – מוטל עליו לברר ביתר שאת את חובתו כאומה העומדת בפני בוראה.

החודש זכינו לתזכורת מרעננת אודות המציאות ההולכת ומתרחקת כאן בארצנו, שעם ישראל שב להיות אומה חיה תחת האברים המפורדים והמתים שהיינו בגלות, כאשר נשיא המעצמה הגדולה בעולם הכריז על הכרתו בירושלים כבירת העם היהודי. מי שקרא את עלוני 'קדושת ציון' עד כה לא היה זקוק לדבריו של נשיא ארה"ב, ואכן ראוי לעם ה', שקיבל את תורתו בסני, שיבין מתוך ספר הספרים את יעודו עלי אדמות, ולא יהיה נזקק לאומות העולם שיזכירו לו.

אמנם העובדה שרבים מיושבי בית המדרש טרם נחשפו לאמת פשוטה זו יש לה הסבר מובן ופשוט, והוא העדרו של לימוד התנ"ך מסדר היום הישיבתי, כמו גם מכלל תכנית ההספק של הלומדים בכללים. דבר ה' בפי נביאיו הפך לספר החתום בפני הלומד המצוי, ובדידי הוי עובדא, שאברך בכלל נגיש אלי עם תנ"ך קורן ושאל אותי אם הספר הזה פגום, משום שברשימת הנביאים המובאת שם לא מופיע ספר איוב! ומדובר היה באברך רציני, אשר למד בגמרא פסוק מאיוב ורצה לעיין בפסוק במקורו.

בנושאים רבים, אנחנו משתדלים לעורר על טעויות שונות שנתאזרחו בקרב הציבור, כאשר

אודות הלאומיות היהודית האמיתית, ובתשובתו זו מונחים יסודות חשובים ביותר לכל מהלך החשיבה של 'קדושת ציון'. על-כן יש לקרוא את דבריו בשימת לב מיוחדת, כראוי למאמר המבאר יסודות עדינים ומורכבים.

דברי האדמו"ר מזויעהל המובאים ב'דעת תורה' מורים לנו מהו יחס חס ואוהד לכל ענין הקמת הישוב כאן בדרך הקודש, וכמה קשור הענין הזה לכבוד שמים, כאשר הזנחתו מביא חלילה להפך כבוד שמים.

הרב דוד שניידר חוזר הפעם עם שאלה הלכתית מציאותית מאד, אודות כיוון התפילה לעומדים ברחבת הכותל המערבי - דבר שרבים רבים נתקלים בו ועומדים בו במבוכה. הרב שניידר מסדר את המקורות לפנינו ומציע בפני הקוראים לחוות את דעתם.

ואחרון חביב - הרב חיים והב ב'ריב ציון', אשר משיב כדרכו תשובה נצחת לאלו המתעקשים להאחזו בגלות ולבדות סברות עקלקלות כדי לקיים את שיטתם.

חודש טוב ומבורך,
העורך

על אותה נקודה, ולפיה התורה ניתנת לקיום כאן בארץ על-ידי אנשים כמוני וכמוך, ושאינה איזה מושג ערטילאי בלתי-נתפס, כאשר גם המעלות העצומות של אהבה ויראה נכללות בכלל זה, שעל-ידי עבודה נכונה והתבוננות נאותה יכול כל אחד לזכות בהן.

הרב חיים פרידמן ממשיך במאמרו על "קול התורה" לברר באיזה זמן במהלך ההיסטוריה אנחנו אוזחים, ומתוך ראיות רבות הוא מוכיח, כי האלף השישי הוא זמן משיח בן-יוסף, וממילא גם זמן התעוררות הגאולה. ובמדור "ימי עולם" מאת הרב גליס זצ"ל אנו למדים על אחד ומיוחד, הוא רבנו הרמב"ן, אשר כבר בתחילתו של אלף זה שם פעמיו אל הארץ הקדושה ומסר נפשו על ישובה.

הרב מנשה בן-יוסף ממשיך לבאר את עיקרי אמונתנו בדרכו היחודית, והפעם הוא עומד על כינויי ה' הגדול הגיבור והנורא', ושוב על-פי אותו עיקרון, ולפיו התורה מנהלת קשר מתמיד עם המציאות, ואין מדובר במושגים מופשטים המצויים מחוץ להשגתנו, אלא במושגים ממשיים הקשורים ישירות לחיינו בפועל.

הרב נפתלי סופר, כפי שהבטחנו בשבוע שעבר, משיב לדברי המבקרים בעניין מאמריו

וי לארעא דישראל דחסרה גברא רבא

יחד עם כל בית ישראל, מתאבלים אנו מרה על סילוקו לשמי רום של האי גברא רבא שנשא בעול הציבור, תמיד שינון תלמידיו בפרט, ולכל ישראל בכלל, שכל העולם כולו לא נברא אלא בשביל ישראל ובשביל התורה, השתדל בכל כוחו להחזיר עטרת הספק שינון וידיעת התלמוד ליושנה, בקרב בני הנעורים, חיזק את לימוד המקרא והמושגה אצל תינוקות של בית רבן, החדיר יראת שמים אמיתית ומידות טובות ונאצלות לכל תלמידיו ושומעי לקחו מרן ראש הישיבת הגאון הגדול רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל

שגנר בואת את תנחומינו לבני משפחתו תלמידיו ולכל בית ישראל, ויהו רצון שבמהרה ישנו ארמת עפר יקיצו ובלע המוות לצנח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים אבי"ר.

מערכת "קדושת ציון"

עיונים בדרכי העבודה

הרב אליהו ברים

[פרק ה']

הקודמות אמרת וחזרת על זה שהשכל הוא מה שעומד לנגד החומר. ולעומת זאת בסוף השיחה הקודמת אמרת שהכלים לעבודה על הנפש הם דווקא האהבה והיראה שהם רגשיים."

"מה הבעיה?"

"מה זאת אומרת, הכלים הם הרגש או השכל?"

"טוב, זה נושא. אני צריך להבין בדיוק למה אתה מתכוון בשמות האלו, כדי להבין מה הבעיה שאתה רואה כאן. אבל נניח לזה רגע. יש לך עוד שאלות?"

"כן. זו פחות שאלה, יותר התנגדות. הצורה שבה הצגת את האהבה והיראה. אתה פשוט הורדת את המעלות האדירות האלו מרום מעלתן הנשגבה, והפכת אותן לדברים רגשיים פשוטים, מין הרגשות כאלה טבעיות ונמוכות שיש לכל אדם. אני ממש לא מסכים עם זה!"

"בסדר, יש לך עוד איזו שאלה, או התנגדות?"

"כן. האמת שאני לא מבין בדברים האלה, לכן לא שמתי לב לזה בעצמי, אבל הראיתי את הסיכום של השיחות הקודמות לאיזה אברך, והוא אמר לי להיזהר מההדרכה שלך, כי זה נראה שכל מה שאמרת לי מבוסס על גישה של פסיכולוגיה, כל הדיבורים על הנפש וכל זה, וזו לא הצורה של המוסר."

"טוב... שאלות ועניינים כבדים הבאת הפעם... תגיד בן-ציון, אתה לא רוצה כבר לעבור ללמוד את הספר עצמו? אנחנו מדברים בתיאוריה כבר הרבה זמן, בלי לפתוח אפילו את המסילת ישראל!"

"תשמע, כל זמן שאני לא בטוח שהדרך הזו נכונה, לא בטוח שאני רוצה להמשיך!"

"עברו עברו בשערים פנו דרך העם סלו סלו המסלה סקלו מאכן הרימו גם על העמים".
(ישיבה ס 31)

"שבעה שמות יש לו לציצה"ר... ישעיהו קראו מכשוש, שנאמר (מ יד): "ואמר סלו סלו פנו דרך הרימו מכשוש מדרך עמי", יחזקאל קראו אבן... (סוכה 31)."

"שלום ר' אליהו!"

"שלום בן-ציון! הפעם אתה זה שפתח..."

"כן... חיפשתי אותך כבר כמה ימים!"

"כן? למה?"

"יש לי הרבה שאלות על מה שדיברנו, ורציתי כבר לברר אותן איתך."

"יופי, שאלות זה טוב."

"למה?"

"עוד נלמד את זה בעז"ה, אחד הדברים שמונעים מדברים להיטמע אצלנו בנפש, הוא זה שדברים שאנחנו צריכים לקבל לא

לגמרי מיושבים אצלנו בשכל. ובלי לחשוף את השאלות ולברר אותן עד לשוב הדעת, אנחנו יכולים לדעת כל מיני דברים ולהאמין לכאורה בכל מיני דברים אבל הם ישארו מחוץ למערכת הפנימית שלנו. ישארו בשכל ולא בלב."

"או, יפה. בדיוק זו אחת השאלות שרציתי לשאול אותך. בשיחות

זו הנקודה הכי משמעותית בעבודה שלנו את ה' האם אנחנו עושים מעשים ומדברים דיבורים אבל נשארים אותו בן-אדם חצי בהמה, או הופכים בפנימיות שלנו להיות משהו אחר!

השכל וע"י האהבה והיראה לרצות דברים אחרים."

"-מצוין. עכשיו אתה מבין למה עבודת ה'
יכולה להיות דבר קל?"

"מה הקשר?"

"-אשאל אותך, מה קשה בעבודת ה'?"

"אה... צריך להתגבר... "לכבוש את היצר",
לא לעשות מה שרוצים לעשות, לפעול ע"פ
הספר, בלי להתעצל, ושלא נדבר על המידות...
לא לכעוס ועוד כל מיני דברים..."

"-דימיתי לשמוע אירוניה בקולך או אפילו
איזה אחוז של כעס..."

"שמעת. ואל תחשוב עלי שאני איזה לא יודע
מה. אני מתוסכל! כמה אפשר לדרוש מבן אדם?!"

"-אל תדאג לגבי מה אני חושב עליך. אני
מכיר מעצמי את מה שאתה מציג. לגבי כמה
אפשר לצפות ממך, זה באמת נושא שצריך ללבן
אותו. שמתי לב שבכל פעם שהזכרתי שה' לא
מבקש ממך יותר ממה שאתה יכול, זה עורר בך
משהו... בעז"ה עוד נעסוק בזה, כי זה באמת
מכשול מצוי בפני הכניסה לעבודה. אבל נחזור
לענייננו. הצורה שאתה מציג - של התגברות על
כל צעד - זו באמת עבודה קשה, הרגשה תמידית
של ויתור או אפילו של הפסד. לעומת זאת,
בצורה של ההתבוננות, אתה מונע מעצמך לרצות
את מה שאתה לא אמור לרצות, ובכך אתה לא
מגיע אפילו לידי מלחמה והתמודדות, וכך אינך
מגיע לידי הצורך להתגבר ולוותר. פשוט שכך
העבודה הרבה יותר קלה!"

"אני עדיין אירוני. מה אתה מדבר איתי על
דרגות כאלו שאין מלחמה?! רק להגיע לשם
צריך להיולד צדיק גמור... דבר שני, הנה פה אני
רואה את מה שאותו אברך דיבר עליו. כל התורה
מדברת על התגברות, "הכובש את יצרו" זה לא
משפט שאני המצאתי, אתה צריך להביא מקורות
למה שאתה אומר!"

"-על ראשון ראשון. כדי להגיע למצב שאין
מלחמה לא צריך להיולד צדיק גמור. בעז"ה
נלמד את העיקרון של ההתבוננות ותראה בעצמך

"-יפה ומצוין. ואיך תדע אם זה נכון או לא?"

"אם תראה לי מקורות מבוססים לגישה שלך,
אז אוכל לנסות לדון עם אותו אברך, ונראה מי
יותר מבוסס!"

"בסדר. גם לא אכפת לי לדון איתו ישירות
אם תרצה... בכל אופן, אתה מרגיש שההקדמות
שעסקנו בהן מועילות לך?"

"האמת שכך..."

"אז בינתיים נמשיך?"

"כן, ואשמח גם שתענה על מה ששאלתי."

"כשעובדים נכון זה קל!"

"-בסדר, בעז"ה. רק רגע נסכם את המהלך
שהצגתי מתחילתו, ואולי גם נסיף בו, ואח"כ
אולי נעסוק בעוד נושא. ובכן. התחלת בכך
שעבודת ה' נראית לך דבר קשה עד בלתי אפשרי,
מיועד אולי ליחידי סגולה שלהם אין בעיות,
ולימוד המוסר לא רק שלא מחזק אותך אלא רק
גורם לך להרגשה של ייאוש, כמו שאמרת שאתה
יודע היטב מה צריך לעשות, אלא שאתה לא יודע
איך לעשות את זה. כשהצעת לי ללמוד מס"י
אמרת שגם הוא לא יעיל, ועוד שהוא מציג את
עבודת ה' כדבר קל, שבקצת שימת לב הכל זה,
וזה מוכיח שהוא וודאי לא מדבר לאנשים כמונו.
עד כאן נכון?"

"כן."

"ומה ענית ליך על זה, אתה יכול לסכם?"

"אנסה. בתחילה אמרת שמה שהוא מדבר
על "שמים ליבם כמעט קט על דרכיהם" הכוונה
למציאות של שימת לב מכוונת ולא 'ספונטנית',
ואפילו נתת לי תרגיל יפה לעשות (גיוון תפרי),
אח"כ דיברת על ההתבוננות. אמרת שלא מספיק
להתבונן מה צריך לעשות, אלא שצריך לברוק
מה מעכב אותנו מלעשות את זה. אמרת שבעצם
העבודה היא לנווט את מה שנקרא 'נפש', שלא
בדיוק ברור לי מה זה, שהיא מה שהרמח"ל
קורא 'חומר' והיא מושכת את האדם לתאוות
ולחומריות, והעבודה היא להטות אותה ע"י

חמודה גנוזה... אתה מבקש ליתנה לבשר ודם... אמר לו הקב"ה למשה החזר להם תשובה אמר להם... שוב מה כתיב בה: לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב. קנאה יש ביניכם? יצר הרע יש ביניכם? מיד הודו לו להקב"ה, שנאמר: ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. ואילו תנה הודך על השמים לא כתיב...". מה כתוב כאן? שכל המטרה של הדברים הנשגבים והנעלים האלו הם דווקא לרדת לארץ! למקום ששם יש מה לעשות איתם! המטרה שלנו בעולם היא להיות "אנשי קודש" "גוי קדוש" לה'. לחבר את הארץ לשמים. דווקא מה שאתה אומר כאילו זה בעיה, זה מה שה' רוצה שנעשה! אהבת ה' זה לא מושג בלתי מושג, איזה משהו ערטילאי ומופשט שלא שייך להבין אותו. אדרבה! זה כל התפקיד שלנו! להתקדש, כמו קדשים, להעלות את המציאות החומרית שבדרך הטבע מושכת להתבהמות, ולהעלות את עצמנו עולה לה'! כמו קרבן, להיות קרוב לה'! ואני **קרבת אלים** לי טוב!"

"יפה שאתה מתלהב, אבל לא שכנעת אותי בזה... תראה לי מקור!"

"אתה בסדר גמור... אתה רוצה מקור? תראה במס" שכל פעם שהוא מזכיר אהבת ה' הוא טורח להסביר לנו שזה כמו האהבה שאנחנו מכירים. בהקדמה הוא מזכיר אהבת הבן לאביו ולאמו, ובחסידיה אפילו יותר מכך! הוא כותב שאהבת ה' היא כמו לדבר נחמד! יותר מכך, הוא כותב שהעונג בלימוד ובעסק התורה יהיה כמו, לא פחות, אדם שאוהב את אשת נעוריו! כך פשוט! אהבה. אהבה רגילה מה שקראת 'נמוכה'. יותר מזה, רק שלא תודעזע, בהמשך הקטע הוא מדבר ומביא פסוקים על תאוה לה'. תאוה! הרמח"ל מדגיש שלזה צריך להגיע. אולי כדי להוציא מליבם של הדעה שאתה הצגת. אותו דבר ביראה, שם הוא מזכיר יראה כמו לפני מלך! שוב, דבר טבעי ומורגש. ואם אתה מבקש מהרמח"ל שיביא הוא מקורות, הוא הביא. 'כעומד לפני מלך', כתוב בחז"ל. יותר מכך, כתוב בגמרא "יהי מורא שמים עליכם **כמורא בשר ודם**"! "בשעה שאדם עובר עבירה

שכך הוא. ועל אחרון אחרון, הכובש את יצרו וכדו', וודאי שיש מצבים של מלחמה ששם יש צורך להוציא את כל הכוח ולהתגבר. אבל זה לא אומר שזו כל העבודה. העבודה שלנו אמורה לפתח אותנו. שמה שקודם היה קשה, כבר לא קשה כל כך, ומה שהיה נראה בלתי אפשרי, עכשיו במאמץ סביר והתגברות אפשרית נוכל להשיג, בלי להרגיש תסכול שנגרם מויתור קבוע. זה עדיין תאורטי, אבל אני יכול להעיד לך שככה זה. ואם רצית מקורות - לכל המהלך של השכל והחומר הבאתי מקורות במס" ודר"ה. ולגבי מה שאני אומר עכשיו, הלשון שהבאתי שכדי להתקדם צריך להגיע למצב שלא תהיה מלחמה, זו לשונו של הרמח"ל במידת הפרישות (פסק ט"ו) - "ואפילו לא יניח את יצרו שינצח אותו, על כל פנים מידי מלחמה לא ימלט, והנה הוא בסכנה". תראה שם, איך הוא מדרוך להגיע לכזה מצב. זה עובר לאורך כל הסולם. בנקיות, בעבודת מידות שבנקיות, בטהרה ובכל מקום."

"טוב, אצטרך לחכות עד שתלמד אותי את ה'התבוננות' הזו שעליה אתה מדבר כל הזמן."

"רוצה עכשיו?"

"לא. מפריע לי מה שהזכרתי קודם. שאתה מוריד את האהבה והיראה."

"כן! אהבה טבעית!"

"בסדר. נדבר על זה. אתה יודע מה זה מזכיר לי? פעם שמעתי ממישהו טענה כלפי 'קדושת ציון' וכל המדברים על ישוב ארץ ישראל ובנין ירושלים, על כך שהם 'מגשימים' את המושגים הנשגבים והרוחניים 'ארץ ישראל וירושלים' והופכים אותם לאבנים, אדמה ובנינים. מה אתה אומר על הטענה?"

"אה... מגוחך. מה אתה רוצה לומר בזה?"

"אפשר לומר את זה גם על התורה. אתה יודע מי טען כך? המלאכים! מה שמתואר במסכת שבת (פ"ה) - "בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע מה לילוד אשה בינינו. אמר להן לקבל תורה בא אמרו לפניו

אל בוראו והחמדה אליו, הנה כח ההרגל הזה ירחיק אותו מענייני החומר וידביק דעתו אל השלימות הנפשית עד שסוף סוף יכול להגיע אל הנקיון השלם, שכבר יכבה אש התאוה הגופנית מלבו בהתגבר בו החמדה הלאהית...". זו הדרך להתעלות. אך כשהדברים העליונים נשארים בשלם, נשארים "דברים עליונים ונשגבים", והרגשות שלו אינן מופנות לשם, האדם ישאר רחוק מאותם דברים וממילא ישאר אדם נמוך ורחוק מה'."

"טוב, אני שומע מה שאתה אומר. יקח לי זמן להפנים את זה. אמנם אתה מציג שזה מקל את העבודה, אבל זה לא שינוי במעשים אלא שינוי בתפיסה. זה דבר שצריך לעכל אותו."

"-אתה לגמרי צודק. כשתצליח בעז"ה לעשות את זה, תבין בעומק את מה שדיברנו עכשיו. שהדברים יטמעו בתוך המערכת הפנימית שלך, תבין איך שזה עובד. איך שזה משהו אחר מכל מה שאתה יודע רק בשכל."

"בוא נסכם ונסיים. אני עדיין צריך להבין את כל העניין של הנפש, וגם הסוגיה של הרגש והשכל. מה שהבנתי היום זה שמה שהיה נראה לי דבר נמוך וטבעי זה בעצם עיקר העבודה שלנו בעולם. זה חידוש בשבילי, אבל השתכנעתי שאתה צודק. אני מחכה ללמוד את מה שאתה מכנה התבוננות, שאתה אומר שעושה את העבודה קלה..."

"-בוודאי, בעז"ה. זה עיקר העניין. יש עוד הקדמות ועניינים לדבר עליהם, לאט לאט."
"בסדר."

"-אגב, רק עכשיו עברו להם ימי החנוכה, ולא נאריך בעניין, אך מה שדיברנו כאן זה בדיוק מה שהפריע ליוונים בתורת ה'. לדעתם אדם הוא חומר וכל הפילוסופיה שלהם אינה מעלה את האדם מעבר לבהמיות שלו, והפריע להם שיש אנשים שטוענים שאדם הוא דבר נעלה יותר, שיש לו תכלית גבוהה יותר. כך שזה גם עניינא דיומא."

"מצוין. יישר כח. ונמשיך בעז"ה."

"- כל טוב."

אומר שלא יראני אדם. לא איזו השגה שכלית על רוממות הבורא ולא יודע מה. להרגיש יראה להרגיש אהבה. ככה."

"טוב. עכשיו ההתלהבות שלך שכנעה אותי."

"אם התורה לא מחלהלת לטבעיות שכך - זה חילול ה'!"

"מצוין. אתה יודע למה אני כזה נלהב? זו הנקודה הכי משמעותית בעבודה שלנו את ה'. האם אנחנו עושים מעשים ומדברים דיבורים אבל נשארים אותו בן-אדם חצי בהמה, או הופכים בפנימיות שלנו להיות משהו אחר! זו חומרה נוראה שיש בנקודה הזו. תראה בסוף מידת הטהרה, איך שהוא מעמיד כעיקר את הדבר הזה, שלא נישאר במעשים בלבד, אלא נהפוך את ליבנו לעבודת ה'. מה שחז"ל אמרו בעניין חילול ה' זו הנקודה הזו. התורה אמורה לשנות את האדם. אם האדם לא משתנה לטובה, אם היצר שלו נשאר כמו כל אדם, זה חילול ה'! "פלוגי שלמד תורה" ולא מתעלה משאר בני האדם. תראה את לשונו בנקיות בעניין חילול ה'. "כי כבוד התורה הוא, שמי שמרבה הלימוד בה ירבה כמו כן ביושר ובתיקון המידות, וכל מה שיחסר מזה למי שמרבה בלימוד, גורם ביוון ללימוד עצמו, וזה חס וחלילה חילול לשמו יתברך, שנתן לנו את תורתו הקדושה וצונו לעסוק בה להשיג על ידה שלמותנו."

"לא הבנתי מה הקשר. התורה אמורה לגרום לאדם להתעלות. מה זה קשור לכך שהאהבה היא האהבה הפשוטה?"

"-אם אתה לא אוהב את ה' באותה אהבה טבעית, כלפי מה היא פונה? תגיד שזו אמירה שצריכה מקור, עוד נביא לכך מקורות כשנעסוק בכך בפירוט. יש אצלך רגשות. הן מוכרחות לפנות לאיזה מקום. אם הן פונות למקום גבוה, הן תפנינה בהכרח למקום אחר. כדי לגרום לך להצליח להתעלות ולעבוד בקלות - עליך להפנות את הרגשות שלך למקום הנכון. רוצה מקור? תראה בתחילת הנקיות (פסק 1)..." ונתגבר בו האהבה

בענין הספר 'ויואל משה'

הרב חיים והב

[פרק יג]

והנה, כל המתכונן בדבר זה קמה גם ניצבה למולו קושיה עצומה, איך יתכן שבסוגיה הלכתית^[***] כל כך חמורה השאירו אותנו רבותינו הפוסקים מגששים באפילה, ומניחים אותנו לטעות בדבר שהוא ב"הרג ואל יעבור. שהרי איסור הזה של 'עליה בחומה' לא הובא בספרי ההלכה אשר לאורם אנו הולכים. הגאונים הרי"ף, הראב"ד, הרמב"ן, הריטב"א, המאירי, הר"ן, המהר"ם, הרשב"א, הרא"ש, הטור, השלחן ערוך והרמ"א לא הזכירו איסור זה כלל, וגם מאור עינינו הרמב"ם שהבטיחנו בהקדמת חיבורו שהקורא בספרו "יודע מִמְנו תִּזְרָה שְׁבָעַל פֶּה פְּלֵה וְאֵינוּ צְרִיף לְקִרְוֹת סֶפֶר אֲחֹר בִּינְיָהֶם" קרא שמיטה לשלוש השבועות, והלא דבר הוא.

וכנראה מהטעם הפשוט, שדברי אגדה הם ואין למדים מן ההגדות.

וגם אם תתעקש לומר שראינו ששבועות אלו הוזכרו בדברי כמה פוסקים, עדיין רוב ככל חכמי ישראל שפרשו את ענין השבועות לא הסבירו כדעת האדמו"ר מסאטמר. שהרי רש"י, ר' יהונתן אייבשיץ, הרד"ל, ר' חיים פלאג'י, המהרש"א, האבני נזר, האור שמח ועוד - כולם הסבירו שהאיסור לעלות בחומה הוא איסור לעלות מן הגלות מתוך מלחמה ומרד, אך ברשות האומות אין איסור כלל.

ורק האדמו"ר מסאטמר כתב לחדש, שגם ברשות אסור לעלות, והוא כמעט יחיד

נותרו בחיים, ואלו שלא עברו ונשארו שם לא שרדו ה"ד, ואף האדמו"ר בעצמו ניצל ע"י הרכבת של קסטנר ואכמ"ל.

[***] "ודאי שאלו השבועות המה הלכות קבועות בלי שום חולק" (דבריו בסקדמ"ב 97 יב)

בהמשך לדברינו בעלון הקודם אנו ממשיכים להביא מכתבים ושאלות שנשלחו אלי עקב המאמר על הספר 'ויואל משה'. ועתה נחזור למכתבו של הרב ש.ו.ג. הי"ו שאכנהו ולא אדעהו, שכתב קונטרס בשם 'ישיב לציון' ובו ביקש להשיג על רוב דברינו^[*].

והפעם בוחר הרב הנ"ל להביא ארבע הוכחות שהביא הרב בעל ה'ויואל משה' שהן ראייה לדעתו, ולפיה המושג 'עליה בחומה' המוזכר בגמ' בא לאסור על עם ישראל לחזור לארצו בצורה המונית **אפילו ברשות אומות העולם**, שזו שיטתו של ה'ויואל משה' כידוע.

אך לפני שאתייחס לעצם דבריו אקדים הקדמה קצרה ונחוצה כדי להכניס את כל הדין למסגרת הנכונה, ואען ואומר, שהרוצה לאסור עליות המוניות לארץ ישראל ולהיתלות בשבועות 'שלא יעלו בחומה' עליו לענות קודם על שאלה אחת, והיא:

כל המעיין בספר 'ויואל משה' נתקל בדיבורים מבהילים אודות חומרת השבועות, ושהעוברים עליהן מאריכים את הגלות (א"ת כ"ד), וכופרים בהשגחה, והם ב"הרג ואל יעבור' (א"ת טו). ועיין בהקדמתו שרוצה לומר שכל הצרות של השואה היו בגלל שעברו על השבועות^[**].

[*] והנה, להביא את כל שאלותיו ותשובותי לא תמיד ימצא בהם הקורא טעם, מכיון שעליו להיות מונח במאמר וראיותיו כדי להבין היטב את הקושיא והתרוץ. לכן אמרתי אני אל לבי להביא כמה מהשגותיו בלבד שבהם יש תועלת כללית לקורא ומהם ובהם יתבארו יסודות בסוגיא זו. עם זאת, הרוצה להעמיק בסוגיא זו ולראות את מאמרי שהתפרסמו עד כה ואת תגובתו אליהם ואת תגובתי אליו יכול לקבלם בכתובת זו jhhouv@gmail.com

[**] למרות שאלו שעברו על השבועה [לשיטתו] ועלו לארץ

במילים קצרות ואמר "יחד, ביד חזקה" - היינו שני תנאים הם המגדירים את האיסור, 'יחד' - היינו דווקא בקבוצה, ותנאי שני הוא 'ביד חזקה', היינו דרך מלחמה. וזו העליה בחומה האסורה. אך יש עוד סוג של עליה בחומה שהיא הנרצית, והיא לעלות כולם כאחד אך ברשות המלכות, שהוא מה שהיה בהכרזת כורש. ושורר באבני נזר (תנ"ך ח' כ') מה שבאר ברש"י, ועל פניו נראה שאף הוא הבין כך.

וביאור הענין הוא, שלשון 'חומה' סובל ב' פירושים - לשון התחזקות ולשון ריבוי. והגמ' בכתובות איירי ביד חזקה וכמו שכתב הגאון הרד"ל (צנזורו נשים"ש רכב בהשמות שצספוי), וז"ל: "לשון יעלו חומה האמור כאן יצא מלשון המקרא (ויאל כ') "כאנשי מלחמה יעלו חומה" והכוונה שלא יעלו כולם ביד חזקה".

וכוונת הגמ' ביומא ובמדרש שה"ש היא על חומה מלשון התקבצות וכינוס רבים כחומה הזאת שהיא קיבוץ של אבנים רבות. וכמו שאיתא שם במדרש, שהיה ר"ל רואה בבלין מתכנסים בשוק הוה אמר להו התפזרו, בעליתכם לא נעשיתם חומה וכאן (בבבלי) תעשו חומה?

ואם לא תסביר, כך נשאת עם סתירה גדולה בין שתי הסוגיות, ולפי מה שכתבנו, אין זה סתירה אלא בנין והרי הוא כמבואר.

ב הקשה מהמדרש ששיר השירים רכב א"כ למה מלך המשיח צא לקבץ גלויותיהן של ישראל (שיר"ש רכב ב' ז'), וממילא מוכח דאף צרשת אסור, אלא רק מלך המשיח יקבץ אותנו לישראל.

וז"ל המדרש:

ר' חלבו אומר ארבע שבועות יש כאן, השביע לישראל שלא ימרו על המלכות, ושלא ידחקו על הקק, ושלא יגלו מסתירין שלהם לאומות העולם, ושלא יעלו חומה מן הגולה, אם כן למה מלך המשיח בא לקבץ גלותיהן של ישראל".

הרב 'ויאל משה' (אות ח) מביא את דברי הרב יפה קולי שמסביר את המדרש כך: אם יעלו חומה מן הגולה למה יצטרך מלך המשיח

דבר חוץ מבעל היפה קולי שפרש כדבריו (ואגב, מדברי היפה קולי מוכח שהוא חולק על רש"י בבאורו) וצריך להודות בזה.

ואגב, גם היפה קולי לא כתב את דבריו להלכה, ואל יהי דבר זה קל בעיניך, שהיה יסוד מוסד הוא שאין למדין מן ההגרות (ירושלמי פאה פ"ב כ"ז), ועוד אמרו (צ"ב ק"ג) - 'אין למדין הלכה לא מפי למוד ולא מפי מעשה עד שיאמרו לו הלכה למעשה', ואמרו בריש הרויות 'עד שיאמרו מותרים אתם לעשות', וכן נפסק ברמב"ם. אם כן להוציא הלכה חמורה שכזאת מדיוק מספר שנועד לדרשה ולא להלכה - קשה בעיני.

עיניך הרואות כמה עילה ועלול סיבה ומסובב. אנו צריכים בשביל לאסור הדבר לשיטתך.

ואחר הדברים האלו ניתנה ראש לדברי הרב הנ"ל הי"ו וז"ל:

והתעלם רכב המשיג מוכחות ה"ויאל משה" דע"כ שעליה כחומה היא אף צרשות.

א' הדוכיח מן הגמרא ציומא האומרת שר"ל כעס על בני צבל ואמר 'אס עשיתם עלמס כחומה ועליתם כולכם צימי עזרא נמשלתם ככסף שאין רקב שולט בו', וה"כ מוכח שלשון 'כחומה' היינו אף צרשות, דהלא כורש הרשה להם לעלות וצבל אופן קרא לו כחומה.

לענין ד' ממקום שבאת - ראייה לדברינו, שהרי כל המעיין בכל סוגיות עליה בחומה בש"ס ובמדרשים, יראה לכאורה סתירה בין הסוגיות. הנה מצינו בגמ' יומא (ע"ב) ובשה"ש רבה (ח' י"א) שגם רשב"ל וגם ר' יוחנן ס"ל שהיו צריכים לעלות בחומה. ומאיך גיטא הגמ' בכתובות אומרת בבירור שהשביע הקב"ה את עם ישראל שלא יעלו בחומה.

וא"כ לכאורה יש כאן סתירה ברורה בין שתי הסוגיות, שבכתובות משמע שאין לעלות בחומה, ואילו ביומא ובשה"ש משמע שצריך לעלות בחומה, לכן רש"י בכתובות - ששם הוא מקום האיסור - כדרכו מתרץ חבילי קושיות

(פסחים יז) :הפחור הוא טוב לישראל וא"כ אף
ברשות ל"ל דאסור.

אין לי מושג איך אתה קורא לזה ראייה ואין בי
כח להאריך לסתור דבר סתור, אך לגבי דברי
'אור החיים' אשיב על העיקר ואפטור את
הטפילה, והוא - ש'אור החיים' בעצמו בראשית
דבריו מסייג ומסביר שכל דרשתו היא על עליה
ביד חזקה, שגדר זה הוא התחזקות ומרד, כמו
שהוכחנו במאמרים הקודמים, וא"כ כשל עוזר
ונפל עוזר.

ולגבי מה שהביא^[**] מחז"ל שאמרו (פסחים יז)
"צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזרן
לבין האומות", ועל פי זה קבע שהפיזור טוב
לישראל והוציא מזה שעליה ברשות גם אסורה -
נפלאה ממני לא אוכל לה, איך אפשר לקחת דברי
אגדה, להוציא אותם מהקשרן, לקבוע הלכה
חמורה על פי הדברים הללו, ועוד לקרוא למי
שאינו מבין כך 'מעכב את הגאולה'^[***]! הרי כל
לומד מבין שדברי חז"ל הללו באו להורות, שגם
בגלות המרה יש נקודה טובה, כמו שמבואר
בהמשך הגמ' שם, שמעצם היותנו מפורדים אי
אפשר לכלותנו יחד, ולא לומר כי עלינו להשאיר
בגלות בדווקא אף שיש בידנו לעלות לארץ
בהיתר. וזה ברור שבכרויים ופשוט שבפשוטים
ותו לא מידוי. ■

[**] ויואל משה מאמר א אות יח.
[***] שם אות יט.

לבוא לקבץ נדחי ישראל, ומכיון שקיי"ל דמלך
המשיח יקבץ נדחינו מכמה קראי, א"כ אין בידנו
להתקבץ מעצמנו יחד. ועיין שם שמחרה מחזיק
אחריו. והיא ראייה לשיטתו שעליה המונית אפילו
ברשות אסורה.

ובכן, מלבד מה שיש להעיר על מה שכתב
'שקיי"ל שמלך המשיח יקבץ נדחינו
מכמה קראי'^[*], עוד יש לי להבין מה ראייה היא
זו, שהרי פשט המדרש ניתן לפרשו כך: אל
תמרדו ואל תעלו בחומה [היינו מתוך מרד
ומלחמה כדברי כל המפרשים הנ"ל], שא"כ מה
תפקידו של משיח. אבל אם ברשות איירי לא
עסקינן בזה כלל, כי משמעות המדרש היא שאין
לעבור על השבועות אלא ע"י משיח, אבל אם
אומות העולם מסכימים לעלייתנו - אין זו
העברה על השבועה כלל.

ג) וכן מהאור החיים שאומר על 'ואתכס
אזרכי', דהיינו שלא יעלו בחומה פירוש ציד
חזקה ומבואר העטס הואיל והאזכר לריכב להיות
שממכה, א"כ לפי טעם זה אף ברשות אסור, ומזה
אף מוכח על לשון רש"י דלעיל 'ציד חזקה'.

ד) וכן מה שהביא (הרב ויואל משה) מחז"ל

[*] שהרי ביהוקאל (נח"ט) מבואר שיעשה קיבוץ גלויות
לפני מלחמת גוג ומגוג, וגם בגמ' מגילה (ח) :מבואר שקיבוץ
גלויות [ברכה עשירית] קודם למשיח [ברכה יד], ומאודך יש
מקומות שמשמע להיפך, ובל"ג אי"ה נעמוד ע"ז במקום
אחר, מ"מ איך שיהיה אין זה ברור כלל.

בשורה משמחת - אגודת "קדושת ציון" יוצאת לדרך בלימוד התנ"ך היומי

החל מראש חודש שבט, מתחילים כסדר בלימוד נביאים וכתובים
מתחילתם, וכן לומדים על הסדר את פרשת השבוע.

מי שמעוניין בשיעורים באזור מגוריו או בכל דבר אחר הקשור ללימוד - מוזמן ליצור אתנו קשר -
ההשאר הודעה בטלפון 052-7195368 או בדוא"ר yyy7@neto.bezeqint.net

הא גדול הגיבור והנורא הרב מנשה בן יוסף

מצרים, בה עשה לו ה' שם עולם, בהוציאו את עמו וצאן מרעיתו מבית עבדים ביד חזקה, ככתוב "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אשר הלך האלהים לפדות לו עם לשום לך שם גדולות ונוראות לגרש מפני עמך אשר פדית ממצרים גויים" (דברים 6: 10-12) וכהנה מקראות הרבה. והדרך השלישית בה נגלה ה' היא גילוי שכינה, שכאשר זוכים הנבראים וה' מתגלה להם, אז הם יודעים אותו ומכירים אותו מצד עצם הגילוי, ומעמד גילוי השכינה הנשגב ביותר שהיה עד עצם היום הזה הוא מתן תורה, בו ירד ה' לעיני כל ישראל על הר סיני והראם את כבודו ואת גודלו.

והנה אמרו בברכות נח. - "לך ה' הגדולה זו מעשה בראשית וכו' והגבורה זו יציאת מצרים וכו' והתפארת זו מתן תורה". ומבואר בזאת, כי שלוש דרכי התגלות ה' לברואיו הנ"ל, הן נקראות 'הגדולה והגבורה והתפארת', דהיינו בריאת העולם היא נקראת 'הגדולה', יציאת מצרים שהיא יסוד ושוורש הגילוי של הרמת קרן ישראל היא נקראת 'הגבורה', ומתן תורה שהוא המעמד המרכזי של גילוי שכינה בעולם הוא נקרא 'התפארת'.

אמרו בגמ' (בבבבב ל"ג): "ההוא הנחית קמיה דר' חנינא אמר הא גדול הגבור והנורא והאדיר והעזוז וכו' המתין לו עד דסיים כי סיים א"ל סיימתניהו לכולהו שבחי דמרך למה לי כולי האי, אן הני תלת דאמרינן אי לאו דאמרינהו משה רבינו באורייתא ואתו אנשי כנה"ג ותקנינהו בתפילה לא הוה אמרינן להו ואת אמרת כולי האי" ע"כ.

ומבואר שיש נושא מהותי ויסודי באלו שלשת השבחים של הגדול הגיבור והנורא והם אינם ככל השבחים, ועל כן הם השבחים שאמר משה רבינו ושתקנו אנשי כנה"ג ועליהם אין להוסיף, וצריך לבאר הענין.

ויש להתבונן כי הנה ה' נגלה לברואיו בשלוש דרכים, הדרך הראשונה בה נגלה ה' היא **בריאת העולם**, שכאשר אנו רואים את עולמו הנאדר והמופלא, אנו רואים בזאת את כוחו ויכולתו אשר אין לה קץ גבול וחקר. הדרך השנייה בה נגלה ה' היא **הרמת קרן ישראל**, שמיום שבחר ה' בישראל אזי כל הצלחותיהם וישועותיהם הבלתי טבעיות מלמדים על כוח איהיהם של אלו, שבהיותו בעל כח וגבורה אדירה הוא מושיע לעמו ישראל מכל צריהם, ותחילת ועיקר ענין זה הוא יציאת

תכנית לימוד התנ"ך של אגודת 'קדושת ציון' [חודש שבט]

תורה - בהתאם לפרשת השבוע.

נביאים - מתחילת יהושע עד שופטים פרק ה'.

כתובים - דברי הימים א' פרקים א' - י"ט.

הקב"ה על נבראיו הם יראים ממנו ראת הרוממות ככתוב (ישעי' 3' י"ט) "ובאו כמערות צורים ובנקרות עפר מפני פחד ה' ומהדר גאונו".

וכמבואר לעיל, אין ענין הגבורה והתפארת או 'הגיבור והנורא' מתיחס למעשה יציאת מצרים לבד או למעשה מתן תורה לבד, אלא על שם כל ענין מה שהקב"ה הוא מרים קרנם של ישראל על העמים הוא נקרא 'גיבור', שבוה הענין ניכרת גבורתו תמיד על כל העמים, ועל שם מה שהקב"ה מגלה את כבודו לנבראיו הוא נקרא 'נורא', שבהתגלותו עליהם הם יראים וחרדים מהדר גאונו, וכמו שהיה במעמד הר סיני, אלא שנתחדו יציאת מצרים ומתן תורה ונזכרו בגמ' בפרט, מאחר שבהם התבטא גילוי הגבורה והתפארת באופן עצום ונורא.

ואמרו ביומא ס"ט: - "משה אמר הא הגדול הגיבור והנורא, אתא ירמיה ואמר נכרים מקרקרים בהיכלו איה נוראותיו, אתא דניאל לא אמר הגבור אמר נכרים משתעבדים בבניו איה גבורותיו...", והיינו כמו שנתבאר ששלשת גילוייו אלו של הקב"ה הם גילויים שענינם הוא להיות מתמשכים והולכים תמיד, שגילוי גדולתו בבריאת העולם הוא גילוי שנמשך והולך תמיד, שבכל עת ובכל שעה ניכרת גדולתו מתוך מעשיו הנפלאים שבבריאה, וגילוי גבורתו שראשיתו היה ביציאת מצרים ממשך תמיד ע"י רוממות קרנם של ישראל, שבהיות ישראל בני חורין ומתגברים על האומות ניכרת בזה תמיד גבורתו, שהעם אשר בחר לו מתגברים על כל צריהם, וגילוי נוראותו שנתגלה במעמד הר סיני ממשך להתגלות תמיד בבית המקדש, שם שורה השכינה, ושם עובדים לפניו ביראה.

ועל כן בראות ירמיה את הנכרים מקרקרים בהיכלו לא אמר 'נורא', שראה איך נסתלק גילוי נוראותו מן העולם, שהרי המקדש הוא מקום המורא, ואם במקדש מקום גילוי שכינתו ונוראותו מקרקרים נכרים בחוסר מורא ובחוצפה הרי אין כאן 'נורא', וכן אמרו בירושלמי מגילה (פס"ג) - "ירמיה אמר אין 'נורא' אלא בבית המקדש, שנאמר 'נורא' איהם ממקדשיך', לא

וביאור הדבר הוא, ש'גדולה' משמעותה יכולת רבה ועצומה מצד עצמה בלי יחס לכוחות אחרים, וזהו המתגלה בבריאת העולם, שבו אנו רואים את יכולתו האדירה בעשותו יש מאין את כל הבריאה האין סופית שלפנינו. 'גבורה' - משמעותה כח עצום ביחס לכח אחר, ש'גיבור' היינו מי שיש בידו כח לגבור על כוחות אחרים, וזאת מתגלית לנו בהרמת קרן ישראל בכלל, שכל ענינה הוא הרמת קרנם ביחס לעמים אחרים, וביציאת מצרים בפרט, שבה שבר ה' שבט מושלים ושיכר את כל כחות מצרים ואילייה מפניו. 'ותפארת' - ענינה יופי והדר, והיא מתגלית בגילוי שכינה בה נראה ה' בכבודו ותפארתו, בכללות כל מידותיו יחד המעמידים קומה שלמה של כבוד ה', וזה נתגלה במתן תורה בו הראנו ה' אהינו את כבודו ואת גדלו.

ונראה, כי שלשת אלו הענינים הם הם השבחים של 'הגדול הגיבור והנורא', ש'הגדול והגיבור' הם כינויים בהם נקרא ה' על שם הגדולה והגבורה, ונמצא א"כ שה' נקרא בשם 'גדול' ו'גיבור' ע"ש מעשה בראשית שהיא הגדולה ויציאת מצרים שהיא הגבורה, כמ"ש בגמ', ו'הנורא' שייך למתן תורה, שכל ענינו היה ענין היראה, ככתוב (דברים ד' י') - "הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון", ונאמר (שמות כ' י"ז) "כי לבעבור נסות אתכם בא האלהים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו", ונמצא כי במעמד הר סיני נגלה ה' כנורא על ישראל, וע"ש זה הוא נקרא 'הנורא' ונאין כאן סתירה למה שהגמ' קראה למתן תורה 'התפארת', שבהתגלות תפארתו של

על שם כל ענין מה שהקב"ה הוא מרים קרנם של ישראל על העמים הוא נקרא 'גיבור', שבוה הענין ניכרת גבורתו תמיד על כל העמים, ועל שם מה שהקב"ה מגלה את כבודו לנבראיו הוא נקרא 'נורא', שבהתגלותו עליהם הם יראים וחרדים מהדר גאונו

בה אלו המידות של 'הגדול הגיבור והנורא', 'הנורא' לא מתגלה בה שהרי נכרים מקרקים בהיכלו נומה שחדשו אנשי כנסת הגדולה שיש גילוי של הנורא גם בגלות "שאלמלי מוראו של הקב"ה היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות" (ויאלס סס) - גילוי זה אינו שייך לארץ ישראל ואינו מתגלה דרכה של א"י, והגילוי של 'הגיבור' כבר איננו מתגלה בה בהיות והיא כבושה תחת זרים ואינה נתונה לבניו של מקום (והגילוי שחדשו אנשי כנסת הגדולה (סס) שכובש את רצונו ונותן ארץ אפים לעוברי רצונו, אף הוא אינו שייך לא"י, ואף הגילוי של 'הגדול' נחשך ממנה, שהרי "גפריית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב" (דברים כ"ט כ"ג) וכבר אין היא מגלה ביופיה וכופיה פירותיה את טובו וגדולתו של הקב"ה.

ומה יפה ומה נאה בראותינו כי גאולתן של ישראל הולכת גם היא על סדר כינויו ית' - 'הגדול הגיבור והנורא', שמתחילה ארץ ישראל נותנת פירותיה ככתוב "ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא" (יחזקאל ל"ו ח), ומהאי קרא אמרו בגמ' (מגילה י"ז): שברכת השנים קודמת היא לקיבוץ גלויות, ובסנהדרין (ס"ב) אמרו על זה "אין לך קץ מגולה מזה", דהיינו שזהו הקדמה וסימן לקיבוץ גלויות שיבוא, ובוה מתחיל בארץ גילוי מידת 'הגדול', כשוראים בה את גדולתו של ה' שבשב פירותיה, וזה התחיל לפני כמאה וחמישים שנה שהארץ החלה נותנת פירותיה אחר שהיתה שממה כל ימי הגלות. אחר כך מתגלה בה בארץ מידת 'הגיבור' בכיבוש הארץ על ידי ישראל, וזה החל להגלות בה בניסים וגבורות שעשה לנו ה' אהינו במלחמת השחרור וביותר במלחמת ששת הימים, אז נכבשה גם ירושלים, וכבר נתבאר לעיל שמידת 'הגיבור' מתגלית ביחוד בירושלים, ואנו עומדים ומצפים ועינינו מיחלות לגילוי מידת 'הנורא' בהגלות ה' אהינו לעיני כל בשר בבית מקדשו, ובהיכלו כולו אומר כבוד, במהרה בימינו, אמן. ■

השכינה, וא"י היא גופא רשכינתא.

אמר נורא". וכמו"כ דניאל כשראה נכרים משתעבדים בבניו, לא אמר 'גיבור', שבהיות אומות העולם משתעבדים בבניו וקרן ישראל שחה לעפר הרי אין ה' נראה כגיבור, שכך הוא סדרי גילויי ה', שגבורתו נגלית בהרמת קרן ישראל, ומוראו בבית מקדשו.

והנה א"י היא מקום גילוי ה', וכדין הוא שיתגלו בה כל אלו דרכי גילוייו של 'הגדול הגיבור והנורא'[*], והמתכונן יראה שאכן מתגלים אלו הג' גילויים בא"י, עצם שבח הארץ שהיא ארץ טובה ורחבה ארץ זבת חלב ודבש היא מגלה את גדולתו ויכלתו המופלאה של הקב"ה במעשה בראשית, גבורתו של הקב"ה מתגלית בכיבוש הארץ על-ידי גבורתו של הקב"ה על כל יושבי הארץ שהיו בה לפניו ובגרשו אותם מלפניו, ונוראותו של הקב"ה מתגלית בהשראת השכינה בארץ, שהארץ היא מקום השראת השכינה, ככתוב - "ולא תחניפו את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל" (במדבר ל"ב כ"ד).

וכנגד זה ישנם בארץ ישראל ג' קדושות, ארץ ישראל ירושלים ובית המקדש, ארץ ישראל לגבולותיה סביב היא המקום בו מתגלה טוב ה' וגדולתו בהיותה ארץ טובה ורחבה ארץ אשר לא תחסר כל בה, ירושלים עיר הממלכה של ישראל היא מבטאת את חוסנם וגבורתם של ישראל - "שם אצמיח קרן לדוד ערכתי נר למשיחי" (תהילים קל"ג י"ז) - ובית המקדש הוא המקום בו נורא אהים ממקדשיך, בו מתגלה כבודו אל עמו ואל חסידיו.

ובהיותנו בגלות נאמר בה, בארץ ישראל - "אל תראוני שאני שחרורת"[*], וכבר אין נגלים

[*] וכ"ה ע"ד האמת, דאלו המידות והגדול הגיבור והנורא הם הם הגדולה והגבורה והתפארת כמבואר והם ה"ת" כנודע, ובא"י שהיא כנגד המלכות מתגלים אלו הג' גונים, כמו שאמרו בוהר בראשית א: עה"פ הניצנים נראו בארץ.

[**] הרברים נאמרים כמליצה בעלמא ולא כפשט הפסוק, וע"ד האמת יש בהן צד פשט, שמקרא זה נאמר ע"י

תקופת 'משיח בן יוסף'

הרב חיים פרידמן

[מאמר 17]

ועפ"י¹ אומר האריז"ל ("שן חיים", שער היות, פ"ב):

"לכן אין הגלות נמשך רק שנים אלו, כמו שאיתא בזוהר: 'ולא ישלטו עממין בישראל יותר מאלף שנין, כי אין להם אחיזה רק בהוד לבד'."

ביאור הדברים: כתוב (דברי הימים ב - כ"ט): 'לָךְ ה' - [א] הַגְדֹּלָה [ב] וְהַגְבוּרָה [ג] וְהַתְּפָאֶרֶת [ד] וְהַנְּצַח [ה] וְהַהוֹד [ו] כִּי כָל בְּשָׂמַיִם וּבְאָרֶץ [ז] לָךְ ה' הַמְּמַלְכָה'.

בפסוק זה נמנו שבע מידות של הנהגה - שהקב"ה מנהיג בהן את העולם (שיין ז"ק ס"ג דף 77 ע"ב). והמידה החמישית נקראת "הוד". (ז"ק, ס"ג, דף 77 ע"ב).

והנה, ששת אלפי שנים עומד העולם, וכל אלף שנים הוא כנגד מידה אחת - לפי סדר הכתוב הנ"ל, דהיינו, האלף הראשון כנגד הגדולה [חסד], והאלף השני כנגד הגבורה [דין], והשלישי כנגד התפארת, והרביעי כנגד הנצח, והחמישי כנגד ההוד.

והספרא אחרא מתאחות ב'הו"ד' והופכת אותו לדו"ה, ולכן הס"א מתאחות דווקא באלף החמישי שהוא כנגד ההוד. וזהו מש"כ "כָּל הַיּוֹם דָּוָה", כלומר, כל האלף החמישי (יומו של הקב"ה אלף שנים) - דוה. והוא סוד מש"כ (דניאל י, ט): 'וְהוֹדִי נִהְפָּה עָלַי לְמִשְׁחִית'.

העולה מהאמור: שמצד הקב"ה - הגלות, הסתיימה בסוף האלף החמישי, וממילא, מתחילת האלף השישי - התחילו ימות משיח בן יוסף, שבהם מתחילה הגאולה, וכנ"ל.

הגאולה מתחילה ב'משיח בן יוסף'

כפי שנתבאר במאמר א' (גליון 10) - תקופת 'משיח בן יוסף' היא התקופה הפותחת את גאולתן של ישראל, ולאחריה תקופת 'משיח בן דוד'. וכמו שכתב פה שלישי להגר"א - הגאון רבי יצחק אייזיק חבר זיע"א ("ליקוטי הגר"א" עם "צמר יצחק" דף 37): "דותרין [שנין] משיחין הם... ומשיח בן יוסף הוא תחילה... שעל ידו יהיה קיבוץ גלויות... ולכן אז יתגבר הסטרא אחרא ביותר בעקבות משיחא...".

ובמאמר זה נבוא לבאר, מאימתי התחילו ימות משיח בן יוסף.

"ככל היום דוה - הגלות" - רק באלף החמישי

אמרו חז"ל (ז"ק שניות, ח, ט):

"דאמר רבי חייא, לית שולטנו לאומין עליהו ד'ישראל - אלא יומא חדא לחוד, דהוא יומו של הקדוש ברוך הוא, והוא אלף שנים. חדא הוא דכתבי, (איכ"ב, ט) 'נתנני שוממה כל היום דדוה'. יומא חד לחוד, וְלֹא יִתִיר'."

מש"כ "דהוא אלף שנים" - הכוונה לאלף החמישי, וכמו שאמרו (ז"ק פתח, רמג, ט):

"... 'נתנני שוממה כל היום דדוה' - הוד, מספרא דהוד, אלף חמישאה - אשתארת בי מקדשא תרבה ויבשה'."

עפי"ד מהרח"ו, זמן ג' השבועות כבר חלפו ואינם, שאינם אלא באלף הראשון שאחרי החורבן [עד תחילת האלף השישי], ואדרבה בימינו אלה, מצוה עלינו לעשות כל מיני השתדלויות להחשת הגאולה, ולהגברת העליה

וזיה הלשון ("עץ חיים" ח"צ ק"ט, ט.ח. וזכונות כרצ צנזרוין דף תי"ג. ד"ם לכה"ר זכ"ם):

"ודע שהרמב"ן והראשונים... דברו בהעלם גדול **לרוב הגלות**, שלא ניתן רשות לגלות ולהתפשט האורות הגדולים, מאחר שגברו הקליפות, וכל זר לא יאכל קדש, **אמנם ב'עקבות משיחא'** כמו בדורינו זה - התחילו האורות להתפשט, להיות כבראשונה כמו שהיה בזמן העולם מתוקן, ולהתתקן מעט.

ומתחלה היו האורות סתומים היה העולם מקולקל, וכל מה שנתקלקל **נסתם בגלות**, ולא היו משיגין אלא ' ספירות בסתום..."

א"כ יוצא, שתקופתו של האריז"ל - בודאי היתה יציאה מהגלות, ותחילת ימות "משיח בן יוסף".

מתחילת האלף השישי - נתבטלה השבועה שלא יעוררו את האהבה

וא"ת, אם מצד המקור מדברי האריז"ל - אכן ראינו שימות משיח בן יוסף התחילו בימיו של האריז"ל, שהוא בשנים רצ"ד - של"ב. אך מנין שימות משיח בן יוסף התחילו מתחילת האלף השישי.

תשובה: הדבר מוכח מדברי תלמידו מוה"ר חיים ויטאל בהקדמתו ל"עץ חיים" (עמוד ח טור 3):

"אמר עוד במאמר הנ"ל, ובג"ד 'השבועתי אַתְּכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת או בְּאֵלוֹת הַשְּׂדֵה אִם תְּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרוּ אֶת הָאֶהָבָה

מתחילת האלף השישי
הצליחו העליות
הגדולות לארץ ישראל,
ולא פסקו, וא"כ בידוע,
שמצא התחילה הגאולה
השלישית - המתחילה
במשיח בן יוסף

ביטויים מפורשים מהאריז"ל - שזמנו נקרא "עקבות משיחא"

הדברים מפורשים ג"כ בפירושו האריז"ל על שיר השירים (1,3):

'השבועתי אַתְּכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת או בְּאֵלוֹת הַשְּׂדֵה אִם תְּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרוּ אֶת הָאֶהָבָה עַד שֶׁתִּחַפְּץ. ופירש האריז"ל: "... השביעה השכינה שבתוך קץ של זכ... אין לעורר הדבר בלתי זכות רב, או בקץ של בעתה".

ובפעם השניה שכתוב "השבועתי אתכם" (1,3), פירש האריז"ל: "... חזרה באותה ההתראה להם..."

ובפעם השלישית שכתוב "השבועתי אתכם" (1,3), פירש האריז"ל: "לחוט המשולש של השבעה זאת כבר ניתנו טעם לכל אחד במקומו, וחזרה השכינה להשביע... כי דרכם בכך לעורר את אהבה קודם זמנו זה שזכינו בעקבי משיחא, לזה שינה ושלש ופירט לה שישבו על משמרתם בשב ואל תעשה. **משא"כ בזמנינו זה... לעת קץ כל הקיצין**, הנה לא ינום עם סגולה..."

א"כ האריז"ל אשר חי בשנים ה' אלפים רצ"ד - של"ב אומר במפורש על דורו - את ג' ההגדרות דלהלן:

א. הוא הזמן שנתקיים בו "עד שתחפץ - האהבה", ונתבטלו ג' השבועות.

ב. והוא הקץ של "בעתה" (כדפיס צפרק 3, 1). ו"קץ כל הקיצין" (כדפיס צפרק 1, 7).

ג. והוא תחילת 'עקבתא משיחא', (כדפיס צפרק 1, 7). וכאמור לעיל, בשם הגרי"א חבר נ'ומשיח בן יוסף הוא תחילה... בעקבות משיחא". ויש עוד הרבה הוכחות לכך - 'עקבות משיחא' הוא ימות משיח בן יוסף!*

[*] אגב, דברי האריז"ל כאן ולהלן - הם ראייה נוספת, ש"עקבתא דמשיחא" זה לא שם של "דבר רע" שבא קודם הגאולה, אלא זה שם של "תחילת הגאולה", כמו ה"עקב" שהוא תחילת האדם, אלא שנלוים לזמן הטוב הזה - צרות ברו"ג המבוארים בסוף מסכת סוטה.

וכן מפורש בעוד מקום מהאריז"ל, שזמנו נקרא "עקבות משיחא", ונשלמה תקופת הגלות, התחיל העולם להיותקן.

לְמִשְׁחִית. וא"כ כאילו הרמח"ל אמר במפורש: שמתחילת האלף השישי נתבטלו ג' השבועות שלא לעורר את האהבה. וכנ"ל בדברי מהרח"ו.

ומעתה: מכיון שלמדנו בדברי ר' חיים ויטאל והרמח"ל, שמתחילת האלף השישי פקעה לה השבועה, ולמדנו בדברי האריז"ל (צפירוטו לשור השירים) שהשבועה פוקעת בזמן שהוא "בעתה", ו"קץ כל הקיצין" [הקץ האחרון של תחילת הגאולה], ובזמן הנקרא "עקבתא דמשיחא" שהוא 'ימות משיח בן יוסף' (וכ"ל בדברי הגר"ח ט"ו דבר) - א"כ נמצאנו למדים שימות משיח בן יוסף מתחילים בתחילת האלף השישי.

מתחילת האלף השישי - עקבתא דמשיחא

היסוד הנ"ל - שמתחילת האלף השישי התחילו מי "עקבות משיחא" - מפורש בדברי בעל ה"התעוררות תשובה", הג"ר שמעון סופר בן ה"כתב סופר" זצוק"ל (צפירוטו "שור משון" עכ"ת, צפירתו ושולח, ד"ח ופאן וסבקר עלות עלי):
"י"ל דפקום יום אחד, היינו יום חמישי - אלף החמישי, שהוא בחינת הוד, ואח"כ [בתחילת האלף השישי] עקבתא דמשיחא...".

מתחילת האלף השישי - התחילה תקופת "קיבוץ גלויות"

עד כאן עלו בידינו שתי ראיות מרכזיות לכך שימות משיח בן יוסף התחילו מתחילת האלף השישי:

- א.** מדברי הזוה"ק שהגלות היא רק באלף החמישי.
- ב.** מדברי האריז"ל שתקופתו [רצ"ד - של"ב] היתה תקופת "עקבתא דמשיחא" - שהן הן ימות משיח בן יוסף. ולא רק בתקופתו של האריז"ל - אלא כבר מתחילת האלף השישי, וכפי שמוכח מדבריו בצירוף דברי תלמידו ר' חיים ויטאל, ודברי הרמח"ל, וכן מפורש בדברי ה"התעוררות תשובה".

עד שְׁתַּחֲפֵק (שיר השירים 1,3) ... וכבר אמרו רז"ל, כי זמן השבועה היא עד אלף שנים, כמ"ש ז"ל בברייתא דר' ישמעאל בפרקי היכלות [= להתנא ר' ישמעאל בן אלישע כהן גדול], ע"פ דניאל (ח, כה) וז"ל: 'וְיִתְּיָהֲבוּ בְיָדָהּ עַד עֶדְוֹן וְעַדְנֵי וּפְלֵג עַדְוֹן'.

כלומר, חורבן ביהמ"ק היה או בשנת ג' אלפים **תתכ"ח** (לפירוש"י עזרתא זכ"ה פ, ח, ד"ח "כי משיחית") או **תתכ"ט** (צוה"ה, ח"י"מ סימן ס"ו סק"ח), ואח"כ נשלמה גלות ישראל מארצם בסוף האלף הרביעי, ומשם ואילך צריכים להמתין אלף שנים - עד סוף האלף החמישי, ובתחילת האלף השישי פקעה השבועה שלא לעורר את האהבה.

ועפ"י זו כתב בהקדמה לשו"ת "ישכיל עבדי" (חלק ה). והוא פה לרבים מגדולי ישראל וראשי הישיבות שאמרו בע"פ כדבריו:

"כי חס וחלילה להגיד על אלה שהשתדלו נמרצות עם מלכי העולם להקמת המדינה, וכן אותם המטפלים בהגברת העליה, כאילו ח"ו עושים נגד השבועות הנ"ל [ג' השבועות המוזכרים בכתובות קיא, א], כי זמן השבועות הנ"ל כבר חלפו ואינם, שאינם אלא באלף הראשון שאחרי החורבן [כמו שהביא לעיל מדברי מהרח"ו הנ"ל], ואדרבה בימינו אלה, מצוה עלינו לעשות כל מיני השתדלויות להחשת הגאולה, ולהגברת העליה".

וכן מבוואר בדברי הרמח"ל ("תפלות לרמח"ל" - תפלה ט"ז):

"אם 'הוד' נאמר בו 'וְהוֹדִי נְהַפֵּךְ עָלַי לְמִשְׁחִית' - הרי "נצח" שלך יעמוד לו לתת לו הדר שניטל ממנו... ועד לא יתחברו אלו [נצח והוד] - נאמר לישראל 'הִשְׁפַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוּ בְּאֵילוֹת הַשָּׁדָה...".

מבוואר בדבריו, שמהזמן שנתקן הקלוקל - 'וְהוֹדִי נְהַפֵּךְ עָלַי לְמִשְׁחִית' - מאותו הזמן ואילך מתבטלות ג' השבועות. והרי למדנו לעיל בזוה"ק (שמות ח, ט; פנחס רמ"ה) שרק באלף החמישי קיים הקלוקל - 'וְהוֹדִי נְהַפֵּךְ עָלַי

אתחלתא דגאולה, שהוא שנת 'קול הת'ר' (עיין קול התור פ"ה סימן י"ג, וא"ר"ה נרחיב צה במקומו). שניהם - תתק"ע ותתק"ע - ע"ש "תק"ע בשופר גדול לחרותינו, ושא נס לקבץ גלויותינו".

אח"כ בשנת ה' אלפים כ"ז - עלה הרמב"ן - "שלש שנים ישב הרמב"ן בירושלם, בשנים אלה הניח את היסודות לשוב ארץ ישראל, יסודות אלו לא התמוטטו ולא הכזיבו. מאז לא פסק הישוב היהודי בא"י אף ליום, על יסודותיו הוקם כל מה שאנו רואים כיום לנגד עינינו". (סבל"א פקד ה').

בשנת רנ"ב - תנופה מרעפת בתולדות העליות לארץ ישראל הביאה עליית המגורשים מספרד בשנת רנ"ב, ואכן מחורבנה של ספרד נבנתה צפת, ואחריה טבריה וכל ערי הגליל. בעקבות עליה זו הפכה צפת להיות מרכז לתורת הקבלה שהקרין מאורו על פני הגולה כולה" (סבל"א פקד ט'). ובעקבות כך נבנה הישוב היהודי המפורסם, אשר אבני היסוד שבו היו מוה"ר שלמה אלקבץ, הרמ"ק, האריז"ל, מוהר"ם אלשיך, הבית יוסף ועוד.

בשנת שפ"ה - נתישבה עיר אלהינו מבני עמנו יותר ממה שהיתה מיום גלות ישראל מעל אדמתם... כי היינו יושבים בה לבטח בשלוה והשקט, ורבים ממנו קנו בתים ושרות ובנו חרובות, וישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם, ורחובות העיר מלאו ילדים וילדות, כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם היתה מאירה לכל

[*] שמענו מאחד מגדולי הדור, שניכר ממהלך פעולותיו של הגר"ח זוננפלד זצ"ל, שהוא נהג עפ"י הספר 'קול התור', כחיותו אחד מגדולי ירושלם של מעלה, שהספר 'קול התור' היה מפורסם ומאומת אצלם ללא שום פקפוק (פעדות הגר"ח אלישיב והגר"ש לוינברג זצוק"ל - ראה צ"ה"ס על החומ"ס ח"ג עמוד 100, שזכיר את 'קול התור' כפתיחה לפרק 'חייבה הארץ' של הגר"ח).

וכאן נמצאת אחת ההוכחות, שלא רק שפעל בסתמא למען ההתיישבות בארץ ישראל, אלא גם ראה בתקופתנו תקופת 'אתחלתא דגאולה', ו'ביטול השבועות', ו'קבוץ הגלויות', ותקופת 'הקץ המולה' (עיין במסכת סנהדרין מננו במסכת א').

באופן שלישי ניתן להוכיח שימות משיח בן יוסף התחילו מתחילת האלף השישי - מדברי המדרש תנחומא (שופטים סימן ט):

"שאינו מתישבין בארצם אלא בגאולה שלישית. גאולה ראשונה, זו גאולת מצרים. גאולה שנייה, זו גאולת עזרא. השלישית, אין לה הפסק".

כלומר, אפילו אם עם ישראל רוצים להתקבץ ולהתיישב בארץ ישראל - כוחות עליונים בשמים מונעים אותם עד תחילת הגאולה השלישית.

והנה, מתחילת האלף השישי הצליחו העליות הגדולות לארץ ישראל, וכפי שכתב הרב יעקב גליס זצ"ל ('ספר העליות לארץ ישראל' [לבן סבל"א] פקד ד'): **"שנת תתק"ע מציינת תחילתה של עליה גדולה לארץ ישראל, בעיקר מצרפת ומאנגליה, באותה שנה ובשנה שלאחריה עלו כשלש מאות חכמים מבעלי התוספות הצרפתים לארץ ישראל".**

וא"כ בידוע, שמתחילת האלף השישי ואילך, התחילה הגאולה השלישית - המתחילה במשיח בן יוסף.

וכן מבואר בדבריו של הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל ('האגדה על החומ"ס ח"ג עמ' 145): **"ויכנראה [= מתוך ההתעוררות וההצלחה שהזכיר לעיל לעליות לארץ] נתקיים בנו אם תעירו וכו' עד שתחפץ, והנראה שהחפץ הזה התעוררות עליון..."** [*].

העליות כ"א"י - מד"א תתק"ע ועד ימינו

כאמור, העליה הראשונה היתה בשנת ד' אלפים תתק"ע, ויש לבאר שכמו שהשמש שולחת קרני אור זמן קצר לפני שהיא מגיעה בעצמה, כך העליות לארץ ישראל התחילו שלשים שנה קודם תחילת האלף השישי. [ובדיוק כמו"כ מצינו בעליית תלמידי הגר"א שהיתה בשנת תתק"ע, שלשים שנה קודם עיקר זמן

ובמאמריו צ"ק קדושת ציון גליון 22 זכותה: "לדעת הנר"א לקיום
יבקרמייס גדלים תקצקד".

יושבי תבל ושוכני ארץ" (ספר "הצרות ירושלים" - הוצא
בספלא"י פרק י').

ספר דברים הגדוש בעניני א"י
- כנגד האלף השישי

ולפ"ז מובן מה שמצינו, שכל ספר דברים מלא
וגדוש באופן מיוחד בעניני ארץ ישראל
(עיין בראשית רבה סד, ח).

וזהו משום שכל ספר דברים הוא כנגד האלף
השישי, וכמ"ש בספר 'אמונה והשגחה' (קד
מג, ז) להג"ר שמואל מלצאן זצ"ל (בעל ה'אבן שלמה'):
"שמעתי... מפי מאור הגולה מהר"ח מוואלזין
ז"ל, כי הגר"א ז"ל אמר, כי בספר משנה תורה
מרומו בכל סדרה מה שיארע במאה שנים מאלף
השישי, כסדר יו"ד פרשיות נגד יו"ד מאות (כי
נצבים וילך נחשבים לאחד כידוע)".

והרי מתחילת האלף השישי התחילו ימות משיח
בן יוסף - שבו עם ישראל מתקבצים לארץ
ישראל.

לאחר שנתבאר במאמר זה, שימות משיח בן יוסף
התחילו מתחילת האלף השישי, יתבאר
במאמר הבא בס"ד - שעיקרם של ימות משיח בן
יוסף התחילו משנת ת"ק לאלף השישי.

באותה תקופה [שנת שפ"ב] כתב השל"ה
מירושלים לבניו: "וקהל הספרדים
שבירושלים מתרבים למאד מאד ממש למאות,
ובונים בנינים גדולים, ואנחנו חושבים כל זה
לסימן גאולה בב"א, ובזמן קצר אי"ה תשמעו כי
קהל האשכנזים יהיה קהל גדול ונורא במאוד
מאוד...". ("אגרות ארץ ישראל" 211).

בשנת תס"א - עלו ר' יהודה החסיד ותלמידיו
לירושלים, ויסדו את בית הכנסת "חורבת
ר' יהודה החסיד".

בשנת ת"ק - הגאון רבי חיים אבועלפיה זצ"ל
בנה את העיר טבריה (נתחבר על זה ספר "זמרת
הארץ"), באותה תקופה עלה האור החיים לא"י.
ובסוף שנת תק"ג עלה הרמח"ל עם משפחתו
לעכו (אור עולם" להגר"מ שריקו שליט"א, פרק י' הענינה לדרך פרח"ל).

בשנת תקס"ח - תקס"ט - תק"ע - עלו תלמידי
הגר"א, ופעלו במסירות נפש כאש
ובמים, והם שהניחו את היסוד לישוב האשכנזי
בירושלים ("האיש על החומה" ח"ג עמוד 100; ספלא"י פרק
י"ג). ומכחם התפתח כל הישוב בארץ ישראל, עד
היכן שאנו עומדים כיום ב"ה - שארץ ישראל
מיושבת ומבוססת בלמעלה משה מליון
יהודים. כן ירבו. (ראה צ"חון ציון" חלק "מוסדי ארץ" עמוד
י"ד - ע"ו ובאופן כללי בספרים "חון ציון" ו"מוסד היסוד" -

זיכוי הרבים
ניתן לתרום לאגודת "קדושת ציון"
גם באמצעות
077-3180775 yyy7@neto.bezeqint.net
079-5383396
קהילות
נדריים

20,000 עותקים!
העלון "קדושת ציון" מופץ
בס"ד בכל ריכוזי היהדות
החרדית בארץ וכן במקומות
המרכזיים בארה"ב ב"20,000
עותקים.
לפרסומות נא ליצור קשר במייל
yyy7@neto.bezeqint.net

חשיבות ההכרה העולמית בירושלים בירת העם היהודי

הרב יהודה אפשטיין

לבכנו הערל ונשוב לקבל עול מלכותו בידוענו, כי עזיבת דרך ה' היא אשר גרמה לנו לגלות מעל שולחן אבינו. אולם גלות זו לא נועדה להיות עונש עולם, וה' הבטיח כי נשוב לחיות לפניו – אם על-ידי שנעשה תשובה ונהיה זכאים לכך, ואם על-ידי שהוא יעשה זאת למען שמו אשר חולל בגויים. כידוע, האפשרות השניה היא שנתקיימה בפועל, ועם ישראל שב לארצו לא בצדקתו כי אם בשל החלטתו של בורא עולם למחות את החרפה הנוראה של הגלות, אשר מראה כאילו מאס ה' בעמו ואין לו חפץ עוד ביעודי התורה והנביאים.

הכנסיה הנוצרית – אויבתה המושבעת ביותר של עם ישראל במשך מאות בשנים – בססה את השקפת עולמה על שפלותם של ישראל, על כך שה' אינו חפץ עוד בברית אתם ועל כך שהם לא ישובו לעולם לארצם. בעת השואה האיומה, שתפה הכנסיה פעולה עם הצורר הגרמני וחככה ידה בהנאה, כאשר "נבואתם" בדבר שפלותם של ישראל ויעודם לסבל הולכת ומתגשמת בצורה החזקה ביותר. מה רבה הייתה מבוכתם כעבור שנים בודדות, כאשר העצמות היבשות החלו לקרום עור וגידים, קם לו שלטון יהודי עצמאי לראשונה מאז תקופת החשמונאים, וביתר שאת – אחר הנסים האדירים של ששת הימים, כשחזרנו לשלוט על ירושלים כולה ועל מקום המקדש, וכן חזרנו למרחבי ארצנו תוך הנסת האויב. עד היום לא הצליחה הכנסיה להתאושש מאותה סטירת לחי רעיונית שקבלה מהמציאות הטופחת על פניה בכל עוז.

כשמתבוננים בדברי התורה, וביחוד בספרי הנביאים, המתארים את הגאולה השלמה, אחד הדברים שמזדקרים לעיניים הוא החשיבות המרובה שמיוחסת להכרת הגויים בתקומתם של ישראל, בנצחונם ובגאולתם. דבר זה אומר דרשני, שכן בהסתכלות שטחית לא היינו מייחסים לכך חשיבות מרובה – אם עם ישראל זוכה סוף סוף לשוב לארצו ולהגאל, דבר זה אמור להיות תכלית שאיפתנו אליה אנו מייחלים בכל הדורות, ומה אכפת לנו, לכאורה, אם איזה גוי ביבשת רחוקה מכיר בכך או לא? מה יחסר מהתכלית האלהית בכריאה – שהיא השכנת השכינה כאן בארץ – אם גוי מגושם וטיפש אי שם בעולם מכיר בזכויות ה'פלשתינים'? אך כאשר יורדים לעומקו של דבר, מגלים כי הכרת הגויים במעלתם של ישראל היא דבר יסודי והכרחי בתהליך הגאולה.

המאבק בין ישראל לעמים, אשר הולך ונפרס על-פני ההיסטוריה הוא מאבק רעיוני, אך יש לו ביטוי מאד מעשי. עם ישראל, הטוען כי אכן יכול הבורא לשכון בעולם, כי אכן דרכו של אברהם אבינו – "לעשות צדקה ומשפט" (בראשית י"ח, י"ט) – היא דרך ישימה ומעשית בעולמנו זה – עומד בעימות מתמיד מול אומות העולם, הדוגלות ברעיונות שונים ומשונים, אשר המשותף לכולם הוא הריחוק העקרוני שבין שמים וארץ. כשגלינו מעל אדמתנו, היה זה נראה בעיני הגויים כנצחון שיטתם, כי אכן אין מקום כאן בארץ לנוכחות האלהית.

כמובן, שההפך הגמור הוא הנכון, שהרי אנחנו גלינו מעל אדמתנו דווקא משום שלא הלכנו בדרך אותה התווה לנו הבורא, ומשלא מלאנו את היעוד – הגלה אותנו על-מנת שיכנע

הכרתו של נשיא
ארה"ב דונלד טראמפ
בדבר ירושלים בירת
ישראל היא עוד נדבך
בתהלת האומות בשיבת
ישראל לארצו

ממשלת ישראל], אבל אחר הכל – מה שיזכר בהיסטוריה זו עצם ההכרה, והפגנות הזעם בעולם הערבי מוכיחות זאת היטב.

היו שרצו לומר, כי מוטב היה אילו נשיא ארה"ב היה 'מאשר' בניה בלתי-מוגבלת בירושלים מאשר ההכרזה האמורה. אולם חשיבה כזו נובעת מחוסר הבנה בסיסי ברעיון של קידוש ה' לעיני הגויים וביחס לגויים בכלל. כפי שבארנו, תפקידם של הגויים בגאולה היא עצם ההכרה במלכות ה', בכך שעם ישראל שב לארצו ונבואות ה' ביד עבדיו נתקיימו במלואן. בעצם ההכרה בכך הם ממלאים את תפקידם. לבנות בירושלים יחידות דיור – זה כלל לא תפקידו של טראמפ, הוא לא אמור 'לאשר' או 'לא לאשר' דבר בעניין. היהודים צריכים לבנות היכן שנראה להם נכון, בלא כל התחשבות בדעת הגויים. הכרת הגויים בעוצמתו של עם ה' אינה מגיעה מכח הסכמים כאלו ואחרים, היא מגיעה מכח המציאות שמכריחה אותם להודות בכך. ומבחינה זו, טראמפ אכן עשה את שלו, והוא יזכר לטוב בעבור זאת. לא משום שאנחנו זקוקים לו, אלא משום שהוא והעם שהוא מייצג זקוקים לברכת ה', וכבר הובטח בתורה – "ארריך ארור ומברכך ברוך" (בראשית כ"ו, ט). לא נותר לנו אלא לקוות, שמנהיגי ישראל ישאו קל וחומר בעצמם, ויבינו שאם אותו גוי מבין את הצורך שלו ליטול חלק במהלך ההיסטורי האדיר של שיבת ישראל לארצם, על אחת כמה וכמה שהם צריכים להבין את היעוד שהועידה עבורנו ההשגחה, ונוזכה למדינה יהודית אמיתית בכל מרחבי ארץ-ישראל, וארמון על מכונו ישב. ■

ואמנם נכון הדבר, שלא זכינו לאותם נסים מכח מעשינו, ושהמדינה הקיימת כיום אינה מדינה יהודית כי אם מדינת היהודים בלבד [וגם זה בקושי], אך זהו טבעה של גאולת בעתה, הבאה שלא בזכותנו, כי אם בשל חילול ה', במיוחד אחר השואה הנוראה. ובפועל אכן רואים, שהגויים רואים במדינה זו את נציגת העם היהודי, והכנסיה – על-אף נסיונותיה הפתלתלים שלא להכיר במציאות ועל-אף התרגילים הדיפלומטיים של הותיקן שנועדו להתכחש לשלטון הישראלי בירושלים – על-אף כל זאת לא עלה על דעתם עדיין לומר בפשטות, שמכיון שמדינת ישראל אינה מתנהלת לפי התורה, ממילא אין כאן "קושיה" על שיטתם, שישאל לא ישוּבו לארצם. לעולם כולו ברור – כולל לשונאינו הגדולים ביותר – כי נבואות הגאולה הולכות ומתגשמות, והגם שהעצמות זכו רק לקרום עור וגידים, אך רוח חיה עדיין אין בהן – גם היא בוא תבוא, ודבר אחד מדברי עבדיך הנביאים לא ישוב ריקם.

הכרזתו של נשיא ארה"ב דונלד טראמפ בדבר ירושלים בירת ישראל היא עוד נדבך בהכרת האומות בשיבת ישראל לארצו. כמו הצהרת בלפור, ועידת סן-רמו והחלטת האו"ם על תכנית החלוקה – יש כאן ביטוי של "ויִדְעוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר יִשְׁאָרוּ סְבִיבוֹתֵיכֶם כִּי אֲנִי ה' בְּנֵיתִי הַנְּהַרְסוֹת נִטְעַתִּי הַנְּשֻׁמָה אֲנִי ה' דְּבַרְתִּי וְעָשִׂיתִי" (יחזקאל ל"ו, ז'). נכון הדבר, שטרם הגענו אל המנוחה ואל הנחלה, הוא עדיין דיבר על 'עיר שלוש הדתות' הוסיף אי אלו משפטים אודות 'שתי מדינות' נקשה לצפות שיהיה טוב מראש

לתומכי וידידי האגודה: ניתן להיות מנוי על עלוני "קדושת ציון" ותוך כך ליטול חלק באחזקת העלון. מתרומה בסך 10 ₪ לחודש ומעלה, ניתן יהיה לקבל את העלון עד לבית. באותה הזדמנות ניתן להזמין גם כמות של עלונים לצורך חלוקה. לפרטים ניתן להתקשר למספר 052-7137627, או במייל yyy7@neto.bezeqint.net

מנוי!

תולדות העליות לארץ ישראל

הרב יעקב גליס

[חלק ה']

מן המקומות - אינם רשאים, שנצטוינו בכבושה ובישיבתה, ומאמרם "מלחמת יהושע לכבוש" תבין כי המצוה הזו היא הכיבוש, וכן אמרו בספרי... הרי נצטוינו בכבוש בכל הדורות.

"ואומר אני כי המצוה שהחכמים מפליגים בה, והיא דירת ארץ ישראל, עד שאמרו "כל היוצא ממנה ודר בחו"ל היא בעיניך כעובד ע"ז... וזולת זה הפלגות גדולות שאמרו בה, הכל ממצות עשה הוא, שנצטוינו לרשת את הארץ לשבת בה, אם כן היא מצות עשה לדורות, מתחייב כל אחד ממנו, ואפילו בזמן גלות, כידוע בתלמוד מקומות הרבה".

על הפסוק "והורשתם את הארץ וישבתם בה" (במדבר לב) הוא כותב: "על דעתי זו מצות עשה הוא יצוה אותם שישבו בארץ וירשו אותה, כי הוא נתנה להם, ולא ימאסו בנחלת ה'. ואילו יעלה על דעתכם ללכת ולכבוש ארץ שנער או ארץ אשור וזולתם ולהתישב שם, יעברו על מצוות ה'... בכאן נצטוינו במצוה הזו, כי הכתוב הזה הוא מצות עשה, ויחזור המצוה הזו במקומות רבים".

בלומר מצות א"י אינה מתקיימת רק בהתישבות אישית של יחיד או יחידים, כי אם בעיקר על ידי התישבות של כיבוש ובנין וגאולת השממה. הוא מזכיר ענין זה פעמים רבות, בספרי חירושי על התורה ועל הש"ס, ואף בדרשותיו שנשא באוני הצבור בבית הכנסת שלו בגירונדי.

אף הוא קושר את מצות ישוב א"י עם מצוות התורה וקביעת בית דין עליון על העם שיפסוק וידריך בדרך התורה והמצוות. באחת מדרשותיו שנשא בראש השנה הוא מעודד את קהל שומעיו לתשובה ומעשים טובים, כי אלה הזוכים לשבת לפני הקב"ה בארצו, הם כרואים פני המלך, שצריכים להיות זהירים בכבודו של

עליית הרמב"ן לירושלם

בין כל מוני המצוות מבין הראשונים, היה הרמב"ן הראשון המונה במפורש את מצות ישוב ארץ ישראל כמצות עשה מן התורה, ובהשגותיו לספר המצוות של הרמב"ם הוא מוסיף מצוה זו.

"שנצטוינו לרשת הארץ אשר נתן ה' לתעלה לאבותינו לאברהם ליצחק וליעקב, ולא נעזבה ביד זולתנו מן האומות או לשממה, והוא אמרו להם "והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה והתנחלתם את הארץ אשר נשבעתי לאבותיכם". ופרט אותה להם במצוה הזו כולה בגבוליה ומצריה, כמו שאמר "ובואו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים" וגו' שלא יניחו ממנה מקום. והראיה שזו מצוה, אמרו יתעלה בענין המרגלים "עלה רש כאשר דבר ה' לך אל תירא ואל תחת', ואמרו עוד 'ובשלוח ה' אתכם מקדש ברנע לאמר עלו ורשו את הארץ אשר נתתי לכם", וכאשר לא אבו לעלות במאמר הזה כתוב "ותמרו את פי ה'" וכן "לא שמעתם" - הוראה שהיא מצוה, לא יעוד והבטחה, וזו היא שחכמים קוראים אותה מלחמת מצוה".

"ואל תשתבש ותאמר כי המצוה הזאת היא המצוה במלחמת ז' עממין שנצטוו לאבדם שנאמר "החרם תחרימם", אין הדבר כן, שאנו נצטוינו להרוג האומות ההם בהלחמם עמנו, ואם רצו להשלים נשלים ונעזובם בתנאים ידועים, אבל הארץ לא נניח אותה בידם ולא ביד זולתם מן האומות ברור מן הדורות, וכן אם רחחו האומות ההם מפנינו והלכו להם... נצטוינו אנו לבוא בארץ ולכבוש הערים ולהשיב בהם שבטינו, וכן אחרי הכריתנו העמים, אם רצו שבטינו לעזבה ולכבוש להם ארץ שנער או ארץ אשור וזולתם

להיותם לשמו... והפרשה הזכיר "כמעשה ארץ מצרים", ולא תקיא אותם ארץ מצרים ולא שאר ארצות הגויים את גוייהם, אבל הענין כולו למעלת הארץ וקדושתה".

אך הוא לא היה רק נאה דורש, הוא היה גם נאה מקיים, ושימש בעצמו דוגמה אישית ומופת לאחרים. אש האהבה לירושלם ליהטה בתוכו, והוא עזב אחריו את עיר מולדתו בה ישב בכבודו של עולם, את ביתו ורכושו, את מעמדו המבוסס בתוך עמו ומשפחתו, ועלה לירושלם השוממה, ודוקא בתקופתה הקשה ביותר, בשעת חורבנה ושממתה.

ביום ט' אלול שנת ה' אלפים כ"ז עלה הרמב"ן לארץ והוא אז בן שבעים ושלוש. הדרך מספרד לישראל עברה דרך מדינות שהיו באותם הימים משובשות בגייסות, דרך הים היתה רצופה תלאות והרפתקאות. במסעו על הים חיבר את "תפלת הים" הנודעת שלו, המביעה את רחשי לבו בנסיעתו לארץ הקודש לנוכח גבורות ה' ונפלאותיו.

לפני עלייתו ארצה נפרד מקהל עדתו בדרשה שנשא בחג הסוכות של שנת ה"א כ"ד. הוא אמר להם כי אברהם אבינו נולד בכותא והמלך שפחד פן יסיר את לב יושבי הארץ מאמונתם ועיבירם לאמונתו החדשה - גירשו מן הארץ, ואז הלך אברהם לארץ ישראל. בדבריו אלה רמז גם על הסכנה הנשקפת לו בגלל הויכוח שלו בעניני אמונות ודיעות עם המומר פאבלו כריסטיאני, שממנה יצא בנצחון ישראל, אלא ששונאי ישראל העלילו עליו כי בדבריו פגע בכבוד הדת הנוצרית. בדרשתו האריך לדבר בשבח ארץ ישראל ומצות ישובה ועודד אותם לתמוך בעולים לירושלם (קיימת גם השערה כי "קופת רמבע"ג" אינה כלל על שמו של רבי מאיר בעל הנס, אלא שיבוש מ"קופת רמב"ן" שנוסדה על ידו כקצן עזרה ותמיכה ביושבי א"י).

הנעשה בירושלם ובארץ בכלל לא היה סוד בשבילו. מבקרים ועוברי אורח לא חסרו בימים ההם. הם הגיעו גם לירושלם, ובשובם סיפרו על החורבן הגדול והשממה שמצאו בארץ, דבריהם ומכתביהם של אלה משמשים עד היום חומר

מלך ביותר, ואם ממרים בו כאילו מבעיסים את המלך בפלטרין שלו, כי ארץ ישראל היא נחלת ה' המיוחדת לו. בדבריו הגדיל את ערך ישיבת א"י השקולה כנגד כל המצוות "וזה מה שהוציאני מארצי וטלטלני ממקומי עזבתי את ביתי נטשתי את נחלתי נעשייתי כעורב על בני אכזרי על בנותי".

אך לא רק על הבחינה ההלכתית דיבר. בספריו הוא מרבה בשבחה של ארץ ישראל הטובה "שהאוויר טוב ויפה לבני אדם וכל טוב ימצא בה, רחבות שפלה ועמק ומישור גדולים וטובים... שהיא ארץ מקנה שיש בה מרעה טוב והמים יפים, ויגדל החלב בבהמות, שפירותיה שמנים ומתוקים עד שתזוב כלה כדבש מהם" (שמות ג). בעיקר הוא הרבה לדבר על קדושת ארץ ישראל שהיא "נחלת ה'" (בראשית יג) "כי ה' הנכבד ברא הכל, ושם כח התחוננים בעליונים, ונתן על כל עם ועם בארצותם לגוייהם כוכב ומזל ידוע... אבל ארץ ישראל אמצעות הישוב היא נחלת ה' מיוחדת לשמו, לא נתן עליה מן המלאכים קצין שוטר ומושל בהנחילו אותה לעמו המיוחד שמו" (ויקרא יט). "בחור" אף על פי שהכל לשם הנכבד אין בה טהרה שלמה" (ספ פסוק סב).

"משפט סדום" - הוא כותב בפירושו לבראשית י"ב - היתה למעלת ארץ ישראל, כי היא מכלל נחלת ה', ואינה סובלת אנשי תועבות. וכאשר תקיא את הגוי כולו מפני תועבותם - הקדימה וקאה את העם הזה שהיו רעים מכלם לשמים ולבריות, ושממו עליה השמים והארץ, והושחתה הארץ בלא רפואה לעולם, מפני שבעבור טובה נתגאו, ודאג הקב"ה שיהיה לאות לבני מרי לישראל העתידים לירושלם... כי יש באומות רעים וחסאים מאד ולא עשה בהם ככה, אבל למעלת הארץ הזאת היה הכל, כי שם היכל ה'".

ומשום כך "החמיר הכתוב בעריות בעבור הארץ שתטמא בהן ותקיא הנפשות העושות, והנה העריות חובת הגוף ואינו תלויות בארץ, אבל סוד הדבר כי... ארץ ישראל אמצעות הישוב היא נחלת ה' מיוחדת לשמו... והנה קידש העם היושב בארצו בקדושת העריות וברובי המצות

דברים של טעם

הרב יצחק מרגליות

- יפה, אז יש לי כמה טענות על כל הקו של העלון. אפשר להפנות אותן אליך?

- בשמחה.

- ובכן, ראשית אתם טוענים בעלון שעם ישראל צריך לגרש מן הארץ את כל הערבים ולפעמים אתם אפילו מרמזים שלפי דעתכם יש לבנות את בית המקדש, כל זה נשמע ילדותי ומגוחך, לא ריאלי ולא מציאותי. אתם לא יודעים שאנחנו מוקפים במיליארדי מוסלמים, שאם נפגע במקום תיפלתם הם יעלו עלינו ברבבותיהם לכלותינו. גם כל הטענות שלכם שאין לנו להתחשב במה יאמרו העולם הן מנותקות מן המציאות, וכי אין אתם יודעים שאנו תלויים באומות העולם הן מבחינה בטחונית והן מבחינה כלכלית, ואם נחרם עלייך, אזי אבדנו!

- שמעתי, עכשיו יש גם לי שאלה.

- שאל.

- שמעת על ה'?

- על ה'?! מה הקשר?!

תנו רבנן: כשחלה רבי יוסי בן קיסמא, הלך רבי חנינא בן תרדיון לבקרו. אמר לו: חנינא אחי, אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכה? שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו, והרגה את חסידיו ואבדה את עוזיו, ועדיין היא קיימת, ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה [ומקביל קהלות צרצים] וספר מונה לך בחיקך! אמר לו: מן השמים ירחמו. אמר לו: אני אומר לך דברים של טעם, ואתה אומר לי מן השמים ירחמו... (פסוקה זכר י"ח. ועיי"ש בפסוק).

- שלום יצחק.

- שלום וברכה.

- תגיד לי, מה הקשר שלך ל'קדושת ציון'?

- הקשר שלי? ! ציון היא בית חיינו, וקדושתה של ציון היא תקוותנו!

- די! תפסיק לרגע עם הבדיחות, מה הקשר שלך לעלון 'קדושת ציון'?

- אה כן, אני מכיר את העלון ומזדהה איתו, פעם אחת אפילו השתרבב לתוכו איזה חלום שחלמתי.

המשך תולדות העליות לארץ ישראל

גדולה והבטחה לנו, כי לא תמצא בכל הישוב ארץ אשר היא טובה ורחבה, ואשר היתה נושבת מעולם, והיא חרבה כמוה, כי מאז יצאנו ממנה לא קבלה אומה ולשון, וכלם משתדלים להושיבה ואין לאל ידם.

בכל זאת לא נמצאו אז אמיצי לב שיעזו לעלות לארץ ישראל כדי להתישב ולהשתקע בה. היחידי היה הרמב"ן שעלה על מנת לבנות את הארץ ולהחיותה. (כמנחם פפרק יצוא צנח"י).

מהימן ללימוד תולדות הארץ בימים ההם. כל התלאות העוברות על הארץ אינן מרתיעות אותו כלל, להיפך הוא רואה קו אופי מיוחד לארץ בימי גלותה, ואפילו סימן טוב. על כך הוא כותב בפירושו על ויקרא, שחובר כולו, או לפחות הושלם סופית בארץ.

על הפסוק "והשימותי אני את הארץ" (ויקרא 10) הוא כותב: "היא בשורה טובה בכל הגלויות שאין ארצנו מקבלת את אויבנו, וגם היא ראייה

הוא גם שכח לפי דעתך את מרד החשמונאים שהיה תקופה קצרה לפניו, בו ניתנו גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים, ומה עם הפסוק "כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעֲלֵךְ מֵאַרְצֵי מִצְרַיִם" (דברים כ ב), ומה עם הפסוק "כי תאמר בלבבך רבים הגויים האלה ממני איכה אוכל להורישם לא תירא מהם זכור תזכור את אשר עשה ה' אֱלֹהֶיךָ לַפְרַעַה וּלְכָל מִצְרַיִם..." (דברים י"ז), ולא חסרים עוד פסוקים, את כל זה רבי יוסי בן קיסמא שכת, או שהוא חשב שעבר על זה חוק ההתישנות!

- חס ושלום! איך אתה מדבר! עפרא לפומך!
- עפרא לפומי?! עפרא לפומך! אני רק מנסה לתרגם את מה שאתה אומר.
- צודק, קבלתי את התוכחה, בכל אופן איך אתה מסביר את דברי ר' יוסי בן קיסמא
- דברי ר' יוסי בן קיסמא הם פשוטים אך עמוקים, ואם תתבונן בהם תראה שהתנא הקדוש ריב"ק היה רחוק מלהיות הריאליסט הפרגמטי המציאותי שאתה מצייר לעצמך.
- התיאות להסביר לי את הדברים - בשמחה.

- הנה ה' הוא אֱלֹהֵינוּ והוא מושיענו והוא ציוונו כי כאשר אנחנו יוצאים למלחמה אין לנו לחשב סיכויים וסיכונים וכל כיוצא בזה כי הוא יושיענו נגד כל הסיכויים, כמו שמפורש בפסוק שהבאתי למעלה "כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעֲלֵךְ מֵאַרְצֵי מִצְרַיִם", אמנם יש שובר אחד להבטחה זו, כי פעמים ה' עצמו נותן אותנו ביד אויבינו בעוונותינו כמו שמפורש בתוכחה "יתנך ה' נגף לפני אויבך בדרך אחד תצא אליו ובשבעה דרכים תנוס לפניו..." (דברים כ"ט ב), והנה בזמן בו ה' נותן אותנו לפני אויבינו, אם ננסה להלחם בהם אנו נלחמים בכך נגד ההנהגה האֱלֹהִית וניכשל אז יותר, ולכן בעת רעה שכזו עלינו לכפוף את ראשנו ולהמתין עד יעבור זעם, כמ"ש (מלכים א' ט) "זעף ה' אשא

- מה זאת אומרת מה הקשר?! ה' אֱלֹהֵינוּ הוציא אותנו ממצרים בצורה לא ריאליסטית בכלל, נתן לנו את הארץ בצורה גם לא ממש ריאליסטית, מה לנו ולריאליה, ה' אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ והוא יושיענו.

- טוב, עכשיו אתה נשמע ממש משיחי והזוי. משיחי, נכון, אני אכן מאמין בביאת המשיח ומצפה לו בכליון עינים, אבל הזוי, בא נאמר שאני לא יותר הזוי מהנער המשורר שעומד מול גלית הענק הפלישתי ואומר (ש"פ י"ז מ"ט) "אתה בא אלי בחרב ובחנית ובכידון ואנכי בא אליך בשם ה' צב-אות אֱלֹהֵי מַעֲרֹכֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חִרַפְתָּ הַיּוֹם הַזֶּה יִסְגְּרָךְ ה' בְּיָדֶי וְהִכִּיתִיךָ... וידעו כל הארץ כי יש אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל". גם לא יותר מיהונתן בן שאול שאומר אל הנער נושא כליו "לכה ונעברה אל מצב הערלים האלה אולי יעשה ה' לנו כי אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט" (ש"פ י"ג ג).

- קשה לי לענות לך אבל אתה בטח מכיר את הגמרא על ר' יוסי בן קיסמא ור' חנינא בן תרדיון - "אני אומר לך דברים של טעם ואתה אומר לי מן השמים ירחמו", צריך להיות מציאותיים ולהתנהל בדרכי הטבע. בטח תאמר לי מהמשך הגמרא שם שרואים שהלכה כר' חנינא בן תרדיון, אבל עליך להביא ראיה לשם כך!

- זה נכון שמי שקורא את המשך הגמרא בשימת לב מבין שהיא מזדהה יותר עם ר' חנינא בן תרדיון, אם כי לא הייתי מגדיר זאת ש'הלכה כמוהו', אחר שרבו הרמב"ם כתב בפהמ"ש במספר מקומות שבענייני השקפה איננו אומרים שהלכה כפלוגי, אבל לצורך הדיון אתך הייתי רוצה להתמקד דווקא בדעתו של ר' יוסי בן קיסמא, שעליו אתה מסתמך בבואך לתקוף את קדושת ציון.

ובכן, לדעתך ר' יוסי בן קיסמא שכח את כל ספר שמואל, הוא לא ידע כי אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט,

ה' אֱלֹהֵינוּ הוציא אותנו ממצרים בצורה לא ריאליסטית בכלל, נתן לנו את הארץ בצורה גם לא ממש ריאליסטית, מה לנו ולריאליה, ה' אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ והוא יושיענו

מסיכויים ולא מהערכות מצב [בכל מה שנוגע לישועתם של ישראל כעם דייקא, שע"ז הובטחנו מאת ה' לניסים] דבר זה ניתן ללמדו אך ורק מנסיון העבר, ובהיות שנסיון העבר עם מלכות רומי באותו זמן היה מר ונמהר למד מזה ריב"ק כי יש כאן עונש מן השמים, "מן השמים המליכה".

ומה נאמר היום, ניתן רק לומר כי גם אם לא היינו מצוויים "לא תירא מהם", מנסיון העבר היינו יכולים ללמוד כי ה' אהינו עמנו להושיענו, קיבוץ הגלויות מכל העולם כולו לארץ חמדתנו האם הוא ריאלי, תקומת ישראל אחר שאלפיים שנה היינו כעפר לרוש להיות אומה בעלת צבא חזק וכלכלה איתנה האם זה הגיוני, מפתח של רומל בשערי ארץ הקודש האם זה היה לפי כללי ההסתברות, נצחונותיהם של ישראל במלחמות השחרור, ששת הימים, יום הכיפורים האם הם היו לפי חוקי הטבע, הלא כל העולם הודה אז ואמר כי התנ"ך חוזר על עצמו, וניסי מלחמת המפרץ שבכל הטילים שנפלו עלינו לא נפגע מישראל איש, ההיו הם לפי חוקי הסטטיסטיקה, הרי כל אחד רואה איך יד ה' אהינו עלינו לטובה נגד כל הסיכויים ונגד כל ההסתברויות, ואנחנו האם ניצמד לחישובי סיכויים וסיכונים כאחרוני הכופרים! ?

אגב גם אותם כופרים ארורים כתבו כי מהנסיון של מלחמת המפרץ הוכח כי ישראל מסוגלת להתמודד עם איום טילים, גם הם מצרפים את הניסים לשיקוליהם אבל הם נזהרים שלא להזכיר חלילה את שם ה'.

- "שפתיים ישק משיב דברים נכוחים". העולה מדברין בעצם, הוא כי מאותה טענה עצמה שריב"ק הסיק שאין לנו למרוד ברומאים ועלינו להתחשב בנתונים המציאותיים, דהיינו מנסיון העבר, מאותה טענה עצמה, מנסיון העבר, עלינו היום לא להתחשב בנתונים המציאותיים רק לסמוך על ה' אהינו בכל לבבנו.

**הרי כל אחד רואה
איך יד ה' אהינו עלינו
לטובה נגד כל הסיכויים
ונגד כל ההסתברויות,
ואנחנו האם ניצמד
לחישובי סיכויים
וסיכונים כאחרוני
הכופרים! ?**

כי טטאתי לו עד אשר יריב ריבי ועשה משפטי יוציאני לאור אראה בצדקתו".

אלא שכאן נשאלת השאלה, איככה נדע אימתי היא השעה בא רצון ה' בנו להושיענו שאז נילחם על תורתנו, על כבוד עמנו ועל ארצנו הקדושה גם נגד כל הסיכויים וה' יושיענו, ואימתי יש לנו לכפוף ראש ולהכנע לאומות העולם, והנה כל עוד היה נביאים בישראל לא היתה כל שאלה, כי הנביאים הם הורו לישראל אימתי להלחם גם נגד הסיכויים, ואימתי להכנע, כישעיהו שהורה לחזקיהו שלא להכנע לסנחריב, וכירמיהו שהורה לצדקיהו להכנע לכשדים.

אבל מיום שניטלה נבואה מישראל נשאלת השאלה איכה נדע את הדבר אשר לא דברו ה', איככה נדע מהו המקום שלא עליו אמר ה' "לא תירא מהם כי ה' אלוקיך עמך..."

על השאלה הזאת בא ריב"ק לענות, ועתה הט אונך ושמע את דברי התנא הקדושים שהם המפתח לפתרון חידה עלומה וכאובה זו.

- כולי אוזן.

- ריב"ק אומר לר' חנינא בן תרדיון כך - "חנינא אחי אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכה, שהחריבה את ביתו, ושרפה את היכלו, והרגה את חסידיו, ואבדה את טוביו, ועדיין היא קיימת". שים לב - ריב"ק לא אומר לרחב"ת "אומה זו חזקה היא מאוד, כך וכך חיילות יש לה, כך וכך גייסות יש לה, מה כוחך מולה". אילו היה אומר לו כך, הוא היה עובר בלאו של "לא תירא מהם", ריב"ק אומר לו "אומה זו מן השמים המליכה", והוא מסביר מנין לו זאת, שהרי היא החריבה את ביתו והרגה את חסידיו, כלומר, וכאן נמצא מפתח החידה, מנסיון העבר ניתן ללמוד האם הקב"ה רוצה להושיענו או שהוא גזר עלינו עונש ועלינו לשאתו בדומיה, ריב"ק טען כי מנסיון העבר ניתן לראות שהקב"ה גזר עלינו להיות תחת מלכות הרשעה, ולכן כיום אין לנו להתמרד נגדה ולפעול כנגדה בגלוי, דבר זה לא ניתן ללמוד אותו מהערכת המצב העכשווית שלא נראה לנו שיש סיכוי, היהדות לא אוחזת

- יפה אמרת.

אצל בני התורה, וכידוע כשהבור ריק אין בו מים אזי נחשים ועקרבים יש בו, וכאשר אין דעת התורה בענינים אלו בהירה, אזי רב הסיכון כי בענינים אלו ימשכו בני היהדות החרדית אחרי התרבות המערבית הקלוקלת השלטת ברחוב החילוני, וכבר נפלו חללים. במקום הזה נמצאת 'קדושת ציון' - להעמיד לברר ולפרוש כשמלה את דעת התורה בענינים בהם לא הושמעה כ"כ דעת התורה.

- שאלה אחרונה אפשר?

- בשמחה רבה.

- מהו הסיכוי הריאלי כי אכן תצליח 'קדושת ציון' להשפיע על הציבור החרדי בענינים אלו?

- ריאלי?? כבר דברנו מענין הריאליה והיהדות, אך זאת אוכל לומר, כי מתחילה לא האמינו רוב ככל חברי האגודה כי תהיה איזה השפעה לעלון 'קדושת ציון' בציבור החרדי, אבל המשיחיים [שלא נאמר 'ההוויים'] נצחו, ולעלון יש כיום השפעה עצומה בציבור, וכבר למדנו כי מנסיון העבר ניתן ללמוד, ועל כן אנו בטוחים כי ה' יצליח דרכנו הלאה והלאה, להרמת קרן התורה וקרן ישראל בגאולת עולמים במהרה בימינו. ■

- רק עוד שאלה קטנה, תינח אם 'קדושת ציון' היתה מנהיגה את המדינה, אבל כיום שאותם רשעים מנהיגים את המדינה האם אי אפשר לומר ביחס אליהם - "ממשלה זו השליטוה מן השמים, שהיא מונעת את בנין ביתו ומצירה את צעדי חסידיו ועדיין היא קיימת", שהרי הנסיון הוכיח שכל מי שניסה להלחם ברשעים אלו נחל כישלון.

- שאלה מענינת שיש ליתן את הדעת עליה, והיא מסורה לחכמי ישראל, אבל 'קדושת ציון' כיום לא עומדת במקום הזה, אנחנו לא עסוקים בלמרוד במדינה ועוד לא שכרנו פועלים לנתן את אבני בית המשפח הגבוה לאי צדק שבמדינה כאן, כיום אנו נמצאים במקום אחר לגמרי, ואפרש.

הציבור החרדי נמצא כיום בפרשת דרכים הוא נמצא במקום בו הוא הופך מציבור לעם, השינויים שבאים בעקבות זה הם רבים ועצומים, ואחד המרכזיים שבהם הוא שגופי תורה שלמים ששייכים למציאות של עם שלא היו נוגעים כ"כ לציבור החרדי כל עוד הוא היה רק 'ציבור' - נעשים נוגעים לו יותר ויותר בהפכו להיות 'עם', ובהיות שכאשר הציבור החרדי עוד היה ציבור קטן הונחו גופי תורה אלו, אזי נשתכחה במעט תורה זו, ואין דעת התורה בענינים אלו מבוררת

Dear Jews! This unique pamphlet is being distributed all over the Charedi cities and neighborhoods in Israel. We have no governmental aid, as is obvious, and we depend solely on members of the public whom understand the importance of spreading our ideas. Due to the fact that many people all over the country and the Jewish world are waiting to read our message each month, and due to the fact that some noisy haters of us would do anything to prevent us from spreading our ideas, it is of utmost importance that our supporters all over the land help distributing the pamphlet in a professional manner and as much as possible. Car owners are specially called upon to help us with distributing. A professional distributor can work for us in Lakewood, New Jersey, but the costs are already very high. We also want to start distributing a pamphlet in English. We would be very grateful for any contribution and, as said above, for any help in distributing. You can be in touch with us in order to contribute, to take part in distributing or for any questions you may have. Just leave a message at 052-7195368 or better still, send an e-mail to yyy7@neto.bezeqint.net

תגובות הציבור ותשובותיהן בצדן

הרב נפתלי סופר

החילוניות בנתה זהות חדשה שאין לה שייכות עם יהדות, ולכן אין כאן מדינה יהודית כמו שהיה בזמן הבית, אף לא כמו בזמן שהמלכים היו רשעים, וא"כ אין זו גאולה. אשמח לישוב וביאור הדברים.

מכתב ב:

לרבני קדושת ציון היקרים. תודה רבה לכם על הדברים הנפלאים. רציתי להתמקד בתגובה קצרה כעין פליטת קולמוס, לדברי הרב נפתלי סופר בנושא אופן הפעולה בציפייה לישועה ו"החרדיות הממלכתית". יש עוד כמה דברים שאשמח לשאול ולהחכים ב"ה אך לעת עתה זה מה שהזמן מאפשר ולא כל העיתים שוות. כשחשבתי על ההתבוננות על שפלות מצבנו הלאומי, לא הבנתי מדוע יש סתירה בין שמחה במצבנו הטוב יחסית, לבין צער על החיסרון הגדול בשלמות הלאומית. מצטערים בתשעה כאב יום הצער הלאומי, ושמחים ביום תחילת התקומה והתגשמות חזון הנביאים הלאומית. אין פירוש הדבר להשלים עם המציאות אלא להכיר בטובת השם גם אם אינה שלמה, ולבכות לבקש ולפעול למען העתיד.

תשובה:

במכתב א', מעמיד הכותב שתי שאלות יסודיות. א. מהו ההבדל המהותי, בין שיטת רבינו הגר"א וגדולי ירושלים המיוצגת בעלון 'קדושת ציון', לבין שיטת הרב יואל מסאטמר זצ"ל. ב. האם מצבנו כיום הוא אכן 'אתחלתא דגאולה', או לא. ונשיב על ראשון ראשון.

נקדים ונאמר, כי צדק הכותב שכולם מודים, שאין מקום להכרה במדינת הכופרים

תגובות רבות הגיעו על סדרת המאמרים 'ולאום מלאום יאמץ', חלקן בכתב וחלקן בע"פ. בתחילה היו שהתפלאו על דברינו, כי היהדות הינה מערכת לאומית שלמה, הכוללת בתוכה תורה ומצוות מחד, ומערכת של חיים לאומיים מאידך. היו שחשבו שיש בכך שמץ של 'ציונות' פסולה. ומאידך, לאחר שפורסם חלקו השלישי של המאמר, היו אשר הביעו פליאה מהכיוון הנגדי, היאך נאמר שהלאומיות החדשה, והשלטון של המדינה החדשה - הינם דברים פסולים בתכלית? והלא בעלון זה, דיברו רבות על כך שכבר החלה גאולתנו.

בעלון זה, הבאנו שני מכתבים שהגיעו למערכת 'קדושת ציון', אשר בהם הציבנו הכותבים על כמה מהנקודות והשאלות המרכזיות, אשר צפו ועלו בעקבות המאמרים, ואנו מביאים אותם לפניכם, עם תשובתם בצדם, בניסיון ליישב ולברר את הדברים, דבר דבור על אופניו.

מכתב א:

לכבוד העלון 'קדושת ציון' שלום וברכה. קראתי כמה מהמאמרים בעלון החדש, ודי הופתעתי ממאמרו של הרב סופר. לפי דבריו יוצא, שאין הבדל גדול בין סאטמר לבין 'קדושת ציון'. שניהם אומרים שאינם מכירים במדינת הכופרים, שניהם אומרים שהלאומיות שיש כיום בעם - אין לה שום שייכות ליהדות, ואם כן מה החידוש שלכם? זה צריך להפוך את השלטון כאן לשלטון יהודי אמיתי? בזה הרי כו"ע מודי. וגם יצאתי קצת מבולבל, האם המצב כיום הוא של אתחלתא דגאולה או לא? עד היום אמרתם שכן, ושתלמידי הגר"א כבר אמרו כך. אבל במאמר הנ"ל משמע שלא, כי הציונות

והנה להשיב על ראיותיו של הרב מסאטמר, כבר האריך הרב חיים והב במאמריו בעלון זה. וכן נכתבו עוד כמה חיבורים לדחות את כל דבריו. אבל אף קודם שנעסוק כלל בסוגיות עמוקות אלו, הרי עצם הדבר שראינו לרבותינו שכתבו שמצות ישוב א"י אכן נוהגת בזה"ז, וכן לא חששו כלל לדבר עברית, וביותר מה שראינו שעשו פעולות ממשיות לפעול להחשת גאולתנו בדרך הטבע [וכפי שמואב בעלון זה במדור 'דעת תורה' מדי חודש בחדש] - די בזה לכל מי שענינו בראשו להבין בלב, כי ודאי לא החכים זה הרב מסאטמר יותר מכל רבותינו.

ועתה נבוא לחלק השני בשאלת הכותב, שכתב שנתבלבל בהגדרת זמננו, האם כבר התחילה הגאולה או לא. הנה נקודה זו אכן מבלבלת היא אצל רבים מראי ה', שדימו בנפשם שאם כבר החלה הגאולה, אזי מוכרחים אנו לומר שאף מדינת ישראל היא דבר טוב, ומאידך אם מערכת השלטון היא דבר טמא ומסואב, המחזיק בידי עוברי כל העבירות שבתורה, א"כ איך נאמר שכבר התחיל הקב"ה בגאולתנו? ואכן נראה לדעתי הקצרה, שזו היתה עיקר הסיבה שרבים מרבותינו בדורות האחרונים, ובראשם רבינו הרב שך זצוק"ל דיברו בחריפות נוראה לשלול כל הו"א שכבר התחילה גאולתנו. מכיון שראו בעיניהם הצופיות למרחוק, שאי אפשר לנהג ציבור עם 'הבחנות' ו'חילוקים', שהרי רוב הציבור אינם למדנים כ"כ גדולים, ומכיון שה'עולם' רואים את הקמת המדינה כחלק מתהליך אחד, הכולל ג"כ את פריקת עול שעבוד מלכויות ואת קיבוץ הגלויות - אזי אם לא יעוררו בלב הציבור התנגדות ופחד מכל המהלך יחד, עלול הציבור להיסחף אחר רעיונותיהם הכפרניים של הלאומיים החדשים, אשר יצרו זיוף נורא ללאומיות היהודית האמיתית [כפי שהעמדה בקצרה בחלק א' של מאמר 'ולאום מלאם יאמץ'], חשש שהתברר כמוצדק ביותר לדאבונו, אצל חלק בלתי מבוטל מקהילות ישראל.

אמנם על גבי כמה זאת אשר נועדה בעיקר ללומדי התורה, ניתן להעמיד את ההבחנות על

כשלטון לגיטימי. אכן המדינה הקיימת כיום הציבה מערכת חוקים ושלטון בסגנון הדמוקרטי המערבי, תוך מתן לגיטימיות לרוב העבירות החמורות שבתורה. אין אפשרות לעשות הפרדה ולומר, כי עצם השלטון הוא חיובי, ורק מעשיו שליליים, כיון שהשלטון במהותו הוא שלטון ליברלי, פירוש - שלטון בשיטת 'חיה ותן לחיות', בו אין מקום כלל לכפות או אפילו לעודד קיום מצות, או הימנעות מעבירות. הדבר החיובי היחיד שיש בשלטון זה, הוא ההבחנה של יציאת עם ישראל מתחת שלטון האומות, והכרת האומות שיש ליתן לישראל אפשרות למשול בעצמם על עצמם בארצם. אכן דבר זה לאו מילתא זוטרתא היא, ויש להודות על כך להשי"ת.

כמו"כ צדק הכותב, כי כולי עלמא מודו, ש'הלאומיות הישראלית' החדשה שנולדה בעולם, אין בינה לבין היהדות כלום, מלבד דמיון חיצוני ההולך ונעלם עם השנים. אולם בנקודה השלישית, כי כו"ע מודו שצריך להפוך את השלטון לשלטון יהודי אמיתי, בזה לא צדק הכותב כלל, וכדי לעמוד על נקודה זאת, נקדים לבאר בקצרה מהי שיטת סאטמר בכללות.

הנה הרב יואל מסאטמר זצ"ל כתב בספרו 'יואל משה' שלוש מאמרים: א. מאמר שלוש השבועות - להוכיח שאסור לנו לעשות שום פעולה להביא או לקרב את הגאולה, וכן שאין שום בחינה של גאולה בדרך הטבע, ושעלינו לחכות עד שיבוא משיח צדקנו, ויביא את הגאולה מריש ועד סוף באופן ניסי. ב. מאמר ישוב א"י - בו הוא מביא ראיות רבות, להוכיח שאין מצות ישוב א"י נוהגת בזה"ז. ג. מאמר לשון הקודש - לבאר שהדיבור בשפת העברית היא עבירה חמורה מאד.

מאידך רבינו הגר"א זיע"א הורה לתלמידיו [ויכן היתה דעתם של רוב גדולי ישראל בדורות הקודמים] כי בעת הזאת, חובה עלינו לפעול בדרך הטבע ככל שביכולתנו, לקבץ נדחי ישראל וליישב את ארץ הקודש. ע"פ מסורת זאת, ה'אתערותא דלתתא' תוביל ל'אתערותא דלעילא' להשלים את הגאולה, במהרה בימינו.

כיוון התפילה ברחבת הכותל

הרב דוד שניידר

היה עומד בבית קדשי הקדשים יכוין את לבו כנגד בית הכפורת וכו'.

ואע"פ שלשון הגמ' 'יכוין לבו', צריך גם לכוון את פניו כנגד א"י או ירושלים או המקדש, כמבואר בהמשך הגמ', שאמרו 'נמצא עומד במזרח יחזיר פניו למערב...', וכ"כ התוס' שם (ד"ה פ"ב) וכ"ה ג"כ בירושלמי וכ"ה ברמב"ם ובשו"ע (ד"ב 6).

והדינים האלו נוהגים גם בזמן הזה כמו שכתוב בירושלמי (פ"ד פ"ב) על הדין הזה - 'עד כדון [פ"י אין לי אלא] בבינינו, בחורבנו מניין... [והירושלמי מביא פסו' לזה]. וגם הבבלי לא חילק בזה, משמע שנוהג בכל זמן, וכן הפוסקים כתבו דינין אלו גם בזמן הזה.

ויש לשאול במי שעומד בתפלה ברחבת

היכן לכוון את הפנים בתפלה ברחבת הכותל המערבי?

איתא בברכות (ב.) -

היה עומד בחוץ לארץ יכוין את לבו כנגד ארץ ישראל, שנאמר "והתפללו אליך דרך ארצם".

היה עומד בארץ ישראל יכוין את לבו כנגד ירושלים, שנאמר "והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת",

היה עומד בירושלים, יכוין את לבו כנגד בית המקדש, שנאמר "והתפללו אל הבית הזה".

היה עומד בבית המקדש יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים, שנאמר "והתפללו אל המקום הזה".

המשך תגובות הציבור ותשובותיהן

הקולקלות של מערכת כפרנית זו.

ומעתה נבוא לענות למכתב ב'. אכן, את הגישה הזו בדיוק באנו לשלול במאמר האחרון. כותב המכתב צודק באומרו שישנם דברים טובים, ועלינו להודות עליהם להקב"ה, וכפי שפירטנו. אבל מתוך כל הנבואות שהחלו להתגשם, חזון הנביאים הלאומי לא רק שלא החל עדיין להתגשם - אלא שתחתיו קמה לה מערכת לאומית מזויפת, המתמרת להחליף את הלאומיות היהודית האותנטית, וכפי שהארכנו כאן. ולכן כל נסיון לציין יום שמחה על 'תקומתנו הלאומית', הינו נפילה בפח אשר טמנו דור המייסדים של התנועה הציונית הכפרנית. זאת, בניגוד לתקומתנו הגשמית, עליה ודאי עלינו להודות למלכנו ית', וכפי שהתבאר.

בורים. ונאמר, כי אכן הקב"ה החל את קיבוץ הגלויות ואת הפרחת שממות ארצנו, וזוהי ודאי 'אתחלתא דגאולה', וכפי שאמרו תלמידי הגר"א שנים רבות לפני שקמה המדינה. **לאחר מכן** קמה המדינה אשר אמנם היה בה משום פריקת עול מלכויות מעל צווארנו, וכן ניתן לתלות בה את קידום והכפלת הקצב של קיבוץ הגלויות, ובניית א"י בקצב הולך וגובר לקראת גאולתנו השלמה - אבל אין זה מכפר כלל על העובדה המצערת, כי השלטון השולט כיום בארצנו הקדושה - אין בינו לבין שלטון יהודי ולא כלום, וכל הרגשת קשר 'דתי' לשלטון זה [כפי שמצוי אצל חוגים שונים] מלבד הצער על עצם המצב, בו יכול יהודי לשכוח עד כדי כך את גדולת עמו, ולהמירה בתחליף זול כל כך - הרי יש בכך סכנה עצומה מפני ההשפעות

המקדש, אבל בירושלמי (נרכס פ"ד כ"ה) הגירסה כך - 'העומדים ומתפללין בירושלים הופכין פניהן כלפי הר הבית, שנאמר "והבית אשר בניתי לשמך"'. וא"כ לדעת הירושלמי המתפללים בכותל המערבי יכוננו פניהם ישר, ואינם צריכים לצדד לכיוון העזרה, אלא שלכאורה הבבלי חולק על הירושלמי, אלא אם כן נאמר כנ"ל. אמנם אפשר לומר, דגם לירושלמי לכתחילה יש לכונן להיכל, שהרי הטעם שהעומד בא"י צריך לכונן פניו כנגד ירושלים ואינו צריך לכונן ממש כנגד בית המקדש כתב המ"ב (סי' ל"ד ס"ק ג') משום שאינו יכול לכונן כל כך. ולפי זה אפשר לומר, שכל מה שאמר הירושלמי שהעומד בירושלים יחזיר פניו להר הבית - זה דווקא בכל ירושלים, שאינו יכול לכונן להדיא לכיוון קודש הקדשים, אבל מי שעומד ברחבת הכותל, שזה ממש מאחורי כותלי הר הבית, שהוא יכול להדיא לכונן פניו לכיוון קודש הקדשים - יש לומר שהוא צריך לעשות כן גם לדעת הירושלמי.

אמנם בין כך ובין כך, הדברים פשוטים שהתפלה בכותל המערבי איננה לכותל עצמו, אלא למה שהוא מאחר הכותל, שהכותל הוא הקיר החיצוני של הר הבית, והתפלה היא פנימה אל הבית אל מקום ההיכל וקודש הקדשים, ששם הוא המקום שהתפלול הולכות אליו, וכמו שאמרו בפסוק שהביאה הגמ' - "והתפללו אל המקום הזה" - שזה מקום קדש הקדשים. ותפילתנו בכל יום שנזכה לבנות את בית המקדש ולהתפלל לה' במקדש עצמו מבפנים, וכל זמן שאנו עומדים מבחוץ ובני השפחה מבפנים על זה דוה ליבנו, ונזכה לראות בבנין בית קדשנו ותפארתנו במהרה בימינו אמן.

הקוראים היקרים יכולים לשלוח את תשובתם לדוא"ל yyy7@neto.bezeqint.net או לפקס 077-3180775

הכותל המערבי להיכן יחזיר פניו, והסתפקתי בזה מכמה צדדים.

דהנה אמרו בגמ', שהעומד בירושלים צריך לכונן פניו כנגד בית המקדש, והנה באופן פשוט בית המקדש היינו בנין ההיכל ולכל הפחות גם העזרה, וכמו שהוא בפסוק שהגמ' מביאה - 'והתפללו אל הבית הזה', אבל כל שטח הר הבית שסביב ההיכל והעזרה לכאורה לא יקרא בית, שהרי אינו בית, אלא כמו חצר סביב הבית. ולפי"ז העומד בכותל המערבי צריך לצדד פניו לצד צפון ולעמוד באלכסון (לצד שמאל), שהרי ההיכל והעזרה נמצאים לצפון רחבת הכותל. אמנם יתכן מאידך לומר, שגם הר הבית יכול להיקרא בית המקדש, דהנה אמרו ביבמות ו: על הפסוק "ומקדשי תיראו" - 'אי זו היא מורא מקדש? לא יכנס אדם בהר הבית במקלו במנעלו...'. הרי שגם הר הבית נקרא בשם 'מקדש'. אלא שיש לדייק, שאמנם מצאנו שהר הבית נקרא 'מקדש', אולם אינו נקרא בשום מקום 'בית המקדש', ואפשר שהדבר תלוי במחלוקת הראשונים לגבי ביכורים, שנאמר בהם "ראשית ביכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך", ונחלקו הראשונים (עי' רמב"ם ביכורים פ"ג ה"ב וי"ד ז' אמונה ט) האם ביכורים חייב באחריותן עד שיביאים להר הבית או עד העזרה.

כל זה לגירסת הבבלי, בא כתוב - 'היה עומד בירושלים יכוין לבו לבית

אמנם בין כך ובין כך, הדברים פשוטים שהתפלה בכותל המערבי איננה לכותל עצמו, אלא למה שהוא מאחר הכותל, שהכותל הוא הקיר החיצוני של הר הבית, והתפלה היא פנימה אל הבית אל מקום ההיכל וקודש הקדשים, ששם הוא המקום שהתפלול הולכות אליו